

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ การวิจัย	ปัจจัยพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลง องค์การ	ประเด็นสำคัญ	ปรากฏการณ์เบื้องต้น	ปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กัน	คุณภาพการบริหารสถานศึกษา
2. วิธีการและกลไก ในการปรับตัว ของสถานศึกษา	บุคลากร (People/ Human)	มุมมองประสบการณ์ ของผู้ปกครอง - บัญชีครอบครัว เชิงลบ	- ผู้ปกครองไม่สามารถ ให้การสนับสนุน ทางการเรียนของ นักเรียน ได้อย่างเต็มที่ (หน้า 187)	- ครอบครัวมีรายได้และ แน่นอนจึงไม่มีเงินจ้างครูสอนพิเศษ - ผู้ปกครองมีการหยอঁยเงิน เพื่อนบ้านเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้ นักเรียนในกิจกรรมพิเศษใน บางกรณีเท่านั้น	- ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการสนับสนุน จากการเรียนพิเศษเท่ากับนักเรียนที่ได้ เรียนพิเศษ

1.1 ปรัชญาการศึกษา

ปรัชญาการศึกษาที่พบในการวิจัยครั้งนี้เป็นรากฐานที่แฝงอยู่ในกลยุทธ์ กิจกรรม การเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ความเชื่อหรือปรัชญาทางการศึกษา ที่พบในภาพรวมเป็นการให้ความสำคัญกับนักเรียนหรือการคำนึงถึงนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน การสอน โดยครูตระหนักดีว่านักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนจึงเป็นเป้าหมายในกระบวนการ ซึ่งเป็นหลักการทางการ ศึกษาของปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนว่าเป็นหน่วย ที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา ครูมีหน้าที่ช่วยส่งเสริมด้านการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ค้นพบ ศักยภาพของตนเองเพื่อการพัฒนาในอนาคต ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ครูจะ โฟกัสที่เด็กเป็นหลัก ว่าเขามีปัญหาอะไรในการเรียน จะไม่ยึดหลักโคตรายตัว ดูเด็กตรงหน้าเราก่อนเป็นสำคัญ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...พี่จะดูเด็กว่าเขาทำอะไร ต้องเสริมตรงไหน เราจะอ่านเด็กก่อนดูว่าเขามีความจำเป็น ที่ต้องเรียนเสริมหรือพัฒนาด้านไหน ก็ใส่ให้เขาดตรงนั้น ไม่ได้สอนตามที่เรารู้สึกว่าควร...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ครูเชื่อมั่นในศักยภาพของเด็กนะ เด็กมีศักยภาพนะ ถ้าเด็กพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เขาจะเรียนภาษาได้แน่นอน เรียนได้อย่างมีคุณภาพ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

นอกจากนี้ยังพบว่า ครูดำเนินการสอนโดยมีความเชื่อด้านปรัชญาการศึกษาพัฒนาการ นิยม (Progressivism) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากปรัชญาการปฏิบัตินิยม (Pragmatism) โดยมีหลักการว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ การตั้งคำถาม คิดวางแผนแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และ ลงมือทำงานเกิดผลสำเร็จ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...I guess my philosophy of education is learning by doing. I teach Science so I want my students to learn things by actually doing it—for example, doing a Science project work together...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...In class, you have to let them exercise their brain you know. So they can think and figure out the answer by themselves. Don't rush them to give the answer to you right away. Give them some time. And tell their classmates to be quiet and wait...” (ครูต่างชาติสอนวิชา ภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ก็ถ้าคลาสเริ่มเลื่อย นักเรียนเริ่มนั่งเกินไปแล้ว ไม่กระตือรือร้นที่ตอบกลับ ก็ต้อง กระตุ้นให้เขาคิดแล้วแล้วถามเรากลับมาบ้าง ต้องให้นักเรียนมีการถามตอบ ให้ได้คิดสื่อสารกันบ้าง ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในห้องเรียน ยังพบว่าบรรยากาศห้องเรียนมีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย โดยครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามบทเรียนที่ไม่เข้าใจหรือต้องการความรู้เพิ่มเติม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับโครงการที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนจะสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างมีอิสระในขอบเขตที่ได้ตกลงร่วมกัน อันเป็นแนวคิดและหลักการของปรัชญาการศึกษาแบบปฏิรูปนิยมที่เน้นการพัฒนานักเรียน โดยยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในสังคมเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ซึ่งข้อสรุปจากการสังเกตนี้มีความถูกต้องตรงกับคำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งของครูที่ว่า

“...นักเรียนจะชอบแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์เวลาให้ทำงาน โปรเจกต์เป็นกลุ่มนะ ให้ช่วยทำช่วยกันเรียน ครูกำหนดหัวข้อ คำสั่งงาน และปล่อยเต็มที่เลย ให้เขาได้แสดงความสามารถกันออกมา แล้วก็ให้นำผลงานมาพรีเซนต์หน้าห้อง...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...After explaining the lesson, I always ask whether they understand it or not. I ask them in Thai. เข้าใจไหม? เข้าใจไหม?... They mock my Thai accent too. But that's ok. They can ask me later when they don't understand it...” (ครูต่างชาติสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...Of course, they can ask me when they don't understand it--the meaning of the word, the spelling, the pronunciation, etc...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

โดยสรุป จากประเด็นด้านปรัชญาการศึกษาพบว่า ครูมีความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาทั้งหมด 3 แนวทางหลัก คือ แนวทางปรัชญาการศึกษาแบบอรรถนิยม (ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง) ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม ซึ่งทั้งสามปรัชญาการศึกษานี้เป็นการพัฒนารากเหง้ามาจากความเชื่อเดียวกันจึงมีลักษณะของแนวคิดและหลักการทางการศึกษาที่เป็นไปในทางเดียวกันคือการให้ความสำคัญกับความจำเป็นในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก การเรียนรู้ควรเกิดจากการได้รู้จักคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถามที่ตนสงสัยใคร่รู้ การได้ลงมือทดลองและปฏิบัติจริงในการร่วมกันแก้ไขปัญหาและนำสู่การพัฒนาสังคมในอนาคต

1.2 กลยุทธ์และกิจกรรมการเรียนการสอน

สืบเนื่องจากความเชื่อด้านปรัชญาการศึกษาแบบอรรถนิยม ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมของครูได้ส่งผลต่อการใช้กลยุทธ์และการออกแบบกิจกรรมในการเรียนการสอน สามารถสรุปกลยุทธ์ได้ทั้งหมด 11 ประเภท ได้แก่ การเตรียมการสอน การวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล การผสมผสานหลักการและทฤษฎีการสอน การลงมือทดลองฝึกของนักเรียน การใช้การสื่อสารเป็นภาษาไทยของครูต่างชาติ การเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของนักเรียน การสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานในห้องเรียน การสอดแทรกหลักไวยากรณ์ การสอนที่ครอบคลุมทั้งสี่ทักษะ และการประสานงานการสอนระหว่างครูไทยกับครูต่างชาติ

การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนเป็นกลยุทธ์ขั้นแรกของครูก่อนการดำเนินการเรียนการสอน โดยปกติแล้วครูไทยจะได้รับมอบหมายให้จัดทำแผนการสอนในทุกต้นปีการศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการสอนนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และส่งมอบกับฝ่ายบริหารสถานศึกษาเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและการวางแผน การสอนของครูต่อปีการศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า

“...แผนการสอนต้องทำส่งทุกปี อาจมีปรับนิดหน่อยความเหมาะสม จะอิงหลักสูตรแกนกลางๆ อยู่แล้ว ปีที่แล้วจะปรับมาหน่อย ก็เป็นส่วนของการเตรียมการสอนทั้งปีของครู...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ครูทำการวางแผนการสอนโดยอาจใช้แนวทางเดิมของปีที่แล้วถ้าบทเรียนไม่เปลี่ยนหลักสูตรจะล๊อกลงอยู่แล้ว ถ้าหลักสูตร ไม่ต่างมาก เราจะให้ความสำคัญที่นักเรียนมากกว่า ว่าเรียนแล้วต้องเข้าใจ การเตรียมการสอนจึงเป็นส่วนสำคัญในการทำงานของครู...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...ก็ต้องทำนะ ต้องมีเพื่อเขาเรียกดู จริง ๆ มันใช้ประโยชน์คือเป็นหมุดยึดเราว่าเราจะสอนนักเรียนหลักการใดตามเป้าหมายอะไรบ้าง เป็นหมุดยึด เป็นเป้าหมายที่กำหนดการสอนของครู...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า แม้ครูต่างชาติต้องทำความเข้าใจแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา แต่ไม่ได้รับมอบหมายให้มีการเตรียมการสอนด้วยการเขียนแผนการสอนตลอดทั้งปีการศึกษาแต่อย่างใด คงมีเพียงแต่การวางแผนการสอนด้านกิจกรรมหรือเทคนิควิธีการ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...No, I don't have to make the lesson plans in writing. I only create the teaching and learning activities that are necessary for each lesson and compliant with the Core Curriculum...” (ครูต่างชาติสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...I'm not responsible for writing the whole lesson plans of Science subject. I guess the Thai teachers do...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...Normally, I accumulate all the ideas about teaching and learning English and use them when the new semester starts. I can show my draft. But other than that, I don't have them in writing as a formal report...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

ครูต่างชาติยังได้แสดงทัศนะเสริมว่า มีความยินดีที่จะจัดทำแผนการสอนต่อปีการศึกษาถ้าได้รับมอบหมาย แต่แผนการสอนของครูต่างชาติจะเป็นภาษาอังกฤษล้วนซึ่งคงไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรในสถานศึกษาที่ใช้การสื่อสารด้านการเขียนเป็นภาษาไทยเป็นหลัก ดังคำกล่าวข้างล่างนี้

“...I'd be happy to do it but I'm afraid it'll be written in English and who's going to read it anyway, right?...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

อีกทั้ง ครูต่างชาติมีความคิดเห็นว่า ถึงแม้ว่าครูต่างชาติจะได้ทำความเข้าใจแนวทางของหลักสูตรการสอนในปัจจุบัน ครูไทยน่าจะเป็นผู้เข้าใจหลักสูตรได้ดีกว่า ทั้งหลักสูตรในอดีตและในปัจจุบัน แล้วจึงนำมาชี้แจงกับครูต่างชาติอีกที ครูไทยจึงน่าจะเป็นผู้ที่จัดทำแผนการสอนที่เป็นทางการได้ดีกว่าครูต่างชาติ

“...It's ok if we had to put the whole lesson plans in writing but I think it's a better idea to have the Thai teachers do. It's because they have witnessed the entire system you know--- the previous curriculum and the present curriculum so they have somekind of history learning of the curricula...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

อย่างไรก็ตาม ทั้งครูไทยและครูต่างชาติต่างมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าด้วยการจัดทำสื่อช่วยสอน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ช่วยสอนและเตรียมบทเรียนล่วงหน้า ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ครูจะทำเองหมดคนละ พวกสื่อรูปภาพในห้องเรียนนะ ทั้งฟิวเจอร์บอร์ดติดรูปภาพ คำศัพท์ โปสเตอร์ตัดแปะ อันไหนเก่าก็จะทำขึ้นมาใหม่ให้มันดูสดใสขึ้น ดูใหม่ขึ้น นักเรียนจะได้สนใจสิ่งต่าง ๆ รอบข้างเขา ครูเตรียมสุดความสามารถละ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...ส่วนเรื่องเตรียมการสอนในบทเรียน ครูต้องเตรียมพวกสื่ออุปกรณ์ เทปฟังเสียงสนทนา และคำถามท้ายบท ต้องเตรียมให้พร้อมเพราะถ้าขาดหลัก เราจะเสียเวลาทั้งคาบเรียนเลย...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...I prepare the lesson by the beginning of the semester. I make a list of activities that might be useful in class. Like today, I prepare four learning games for the students, draw some pictures and write down the grammar on the board. These have to be done before the students are here...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...I have to prepare some apparatus for students to use in my experiments if there is in the lesson. I have to be careful because my students are naughty and sometimes they do not listen to me...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การเตรียมการสอนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนการสอนของทั้งครูไทยและครูต่างชาติ โดยครูไทยมีหน้าที่รับผิดชอบการเขียนแผนการสอนประจำปี เป็นรายงานเสนอต่อสถานศึกษา และทั้งครูไทยและครูต่างชาติมีการเตรียมการสอนด้วยการวางแผน การจัดกิจกรรมและการเตรียมอุปกรณ์และสื่อที่ต้องใช้ในการเรียนการสอน

การวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นกลยุทธ์การเรียนการสอนที่ครูใช้วิธีการสังเกตนักเรียนด้านพฤติกรรมในการเรียนรู้ในห้องเรียน อาทิ การเจรจาสื่อสาร การโต้ตอบคำถาม การส่งการบ้านตามกำหนด เหล่านี้เป็นต้น ถ้าครูพบว่านักเรียนต้องการความรู้เพิ่มเติมทักษะในส่วนใดหรือยังไม่เข้าใจบทเรียนเท่าที่ควร ครูจะสอนเสริมในส่วนนั้นให้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...เวลาสอนจะดูกลุ่มเป็นหลักว่า เรียนได้ไหม ไหวไหม ไหวก็ไปเร็ว เด็กสองภาษาจะง่ายหน่อย บทเรียนไปเร็ว แต่ก็ต้องแก้ปัญหาเด็กเป็นราย ๆ ไปอีก พี่จะคิดว่าเด็กก็ต้องเสริมในจุดไหนบ้าง ก็เสริมในจุดนั้นก่อน...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ต้องโฟกัสเป็นรายบุคคล ว่าเด็กมีความสนใจเป็นพิเศษหรือไม่ ศักยภาพมีแค่ไหน มีปัญหาอะไรหรือเปล่า เช่น คนนี้ชอบเรียนคำศัพท์ เวลาเขียนตามคำบอก จะได้คะแนนสูงมาก ถ้าวันไหนได้คะแนนต่ำ จะถามเลยว่ามีปัญหาอะไรหรือเปล่า หรือถ้าเด็กไม่ยอมทำงานส่ง เพราะไม่เข้าใจคำสั่งของครู แล้วขี้อายไม่กล้าถาม...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...ครูใช้การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่า ค.ช.นี้มีปัญหาตามบทเรียน ไม่ทัน แล้วครูก็สอนทบทวนให้เขาเพิ่มเติมไป หรืออย่างค.ญ.คนนี้ไม่เคยส่งงานที่มอบหมายเลย ก็จะถามทำไมไม่ส่ง หรือสอบถามเพื่อนเขาบ้างว่ามีปัญหาอะไรหรือเปล่า...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...I have noticed my students and questioned why they have so much different skills in English. Some students never speak to me in or after class --no interaction. It's like they are scared of me. So I try to learn them to understand them till I realize that some students may be shy to speak in class but they are responsible for their homework. So I think it's important to learn every each of them and not being prejudiced...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์การวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลจึงเป็นกลยุทธ์ที่มีประโยชน์ต่อทั้งครูและนักเรียนในการทำ ความเข้าใจนักเรียน ช่วยแก้ไขปัญห การเรียนการสอนที่ถูกต้อง และเป็นการเพิ่มเติมความรู้ความสามารถให้กับนักเรียนในกรณีที่ครูเข้าใจแล้วว่านักเรียนมีความจำเป็นด้านใดในการพัฒนาตนเอง

การผสมผสานแนวทางและทฤษฎีการเรียนสอน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การผสมผสานแนวทางและทฤษฎีการเรียนสอนมีบทบาทสำคัญต่อครูในการใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเรียนการสอน โดยครูจะไม่ยึดถือหลักการหรือทฤษฎีองค์ความรู้ใดที่แน่นอน แต่จะใช้วิจารณ์วิเคราะห์สิ่งที่เหมาะสมที่สุดมาผสมผสานกันในรูปแบบที่ครูต้องการและเห็นควรว่าเหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอนขณะนั้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ก็เข้าใจแหละ พวก Bloom's Taxonomy เนี่ยว่าเด็กแต่ละชั้นปีต้องเรียนรู้ทักษะแบบใดบ้าง ใช้ความจำหรือวิเคราะห์ แต่เราต้องเลือกใช้นะ จะเอามาทั้งดุ้นไม่ได้ มันไม่เหมือนกัน นี่มันโรงเรียนบ้านเรา เราอาจจะเอามาผสมกับทฤษฎี M.I. (Multiple Intelligences) อะไรนะ ภาษาไทยว่า ...พหุปัญญา ใช่มั้ย พหุปัญญานั้นแหละ เราก็เอา M.I. มาด้วย เอาภูมิปัญญาพื้นบ้านของเราด้วย พุทธศาสนา ข้อคุณธรรมไง หลักสูตรจะให้เด็ก ไกอินเตอร์แล้วต้องมีคุณธรรม มีสัมมาคารวะ ผู้ใหญ่ด้วยถึงจะถูก...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...ง่าย ๆ เลย แนวทางสอนนั้นว่าข้อไหนดีนั้น ให้ดูที่เด็ก เด็กเป็นผลลัพธ์ ดูว่าเขาเรียนแล้วรู้เรื่องไหม ไปรอดไหม เพราะมันมีมากมายหลายทฤษฎี แต่ไม่ใช่ว่ามันจะดีกับเราหมด เราใช้การผสมผสานดีกว่าไปมุ่งอย่างเดียว ปกติครูจะสอนรวมสี่ทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยมากจะให้นักเรียนจับคำศัพท์เวิร์ดที่บอกใบ้เราได้ ไม่ต้องให้รู้หมด รู้แค่คำสำคัญพอ เขาก็จะเดาคำตอบได้ จะไม่รู้สักว่ายาก เพราะฉะนั้นทฤษฎีในการสอนอาจจะไม่เลิศเลออะไร ขอให้ได้ผลก็พอ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...แนวทางของพี่ พี่จะดูที่ความพร้อมของเด็กเป็นหลัก แล้วค่อยเอาอย่างอื่นมาผสมกัน เพราะเด็กที่นี้ขาดความพร้อมด้านร่างกายคือสติปัญญาเขาจะ เขาจนนะ อาหารก็ไม่มีให้กินบำรุงอะไรมากหรอก มันก็กระทบการพัฒนากายของเด็ก เราเป็นครูก็ต้องเข้าใจจุดนี้ด้วย มันเป็นผลทางสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้น พี่ก็ต้องปรับแนวทางของพี่แล้วว่าสอนเข้มอ่อนตรงไหนก่อน จะไม่ให้อะไรเขาเยอะเกินไปนะ พี่จะเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เช่น ให้เขียนคำศัพท์ทุกวันศุกร์ 9 คำต่อสัปดาห์ ไม่เยอะแต่ต้องจำให้ได้ ห้ามผิด...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์การผสมผสานแนวทางและทฤษฎีการเรียนการสอนเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่ครูจะใช้ไหวพริบและวิจารณญาณของตนทำความเข้าใจนักเรียนและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา โดยปรับแนวทางและหลักการการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

การลองถูกลองผิดในการเรียนรู้ของนักเรียน

กลยุทธ์การเรียนการสอนด้วยการให้นักเรียนได้มีการลองถูกลองผิดในบทเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นั้น พบว่า เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่ทั้งครูไทยและครูต่างชาติมีความคิดเห็นตรงกัน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...Like I said before, people learn from their experience. You should be open and let them try. There is no right or wrong in learning as long as they keep trying. Later, the students will learn the better way themselves. For instance, we discuss the word “Stimuli” as the subject of the day. I tell them a story of it as an example and encourage them to give it a try on the meaning of it...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูมีเยอะนะ คือเราเชื่อมั่นเรื่องศักยภาพของเด็ก เราก็กล้าให้นักเรียนได้ลองตอบถูกตอบผิดบ้าง จะไม่คู่ ไม่ว่าเขา แต่จะย้ำให้เขาคิดใหม่ให้ได้ ว่าคีย์เวิร์ดคือคำไหนที่จะให้คำตอบเราได้ดีที่สุด เขาก็พยายามอีกทีหนึ่งแล้วก็ได้คำตอบที่ถูกต้อง ในที่สุด นั่นคือเด็กเรียนรู้จากการผิดพลาดของเขา แล้วเราให้กำลังใจเขา ไม่มีใครไม่เคยทำผิดหรือกล่การสอนของครูจะเป็นอย่างนี้...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...Interaction is the key. I love to see my students answer my questions every time I ask. That means they're interested in my class. Right or wrong doesn't matter. I hope that they ask me back too because I'm here to help them learn. I hope to help them as best as I can...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

โดยสรุปแล้ว กลยุทธ์การลงมือปฏิบัติในการเรียนรู้ของนักเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งเป้าหมายไปที่การเรียนรู้ของนักเรียนให้สัมฤทธิ์ผล เนื่องจากนักเรียนเรียนรู้จากการได้ทดลองปฏิบัติและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนแม่นยำชำนาญ ท้ายที่สุดกลายเป็นทักษะในการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาติดตัวนักเรียนไปในอนาคตข้างหน้า

การปรับตัวด้านภาษาของครูต่างชาติ

จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการสัมภาษณ์เชิงลึกของครูต่างชาติ พบว่า ครูต่างชาติมีการรับรู้ถึงความสำคัญด้านการเรียนรู้ภาษาไทยต่อการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยครูต่างชาติทั้งหมดมีประสบการณ์เรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารเป็นคำไทย วลี และหรือประโยคสั้น ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการจัดการความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องเรียน เช่น การคุมนักเรียนที่ส่งเสียงดัง และการสื่อสารโดยตรงกับนักเรียน เป็นต้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปรับตัวด้านภาษาของครูต่างชาติในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...I find learning some Thai words very useful to me in class. So you can see I say some of them to communicate with my students like “ไปไหนมา?” “สอนแล้ว” “เข้าใจไหม?” “จริงๆ?” “เจียบ!” “สมุด?” “หนังสือ?” The students like it when I speak Thai and they laugh at me too...” (ครูต่างชาติสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...I have to learn Thai language in order to adjust myself to my work because not everyone in school can understand me even though this school is meant to be a bilingual-curriculum school. I often ask my students in Thai like these: ใช้ไหม? แปลว่าอะไร? ไม่รู้? ไม่ได้เอามา? so my students can understand me better...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...You can't deny learning the local language when you live in the country. So I don't hesitate to learn it at all. Like today is วันไหว้ครู the Teacher's Day, right? I use Thai to help me teach and to help my students gain better understanding too. For example, today we had a lesson, “Part of Flowers” so I say the words in Thai like ดอกไม้ ไหว้ครู แปลว่าอะไร? อะไร? เหนียว มีอะไรบ้าง? ข้างในมีอะไร? ... I ask them What “sticky” means? The students say “เหนียว”. So I say “Ok. Sticky means เหนียว.” I know their answer is correct because เหนียว means sticky...” (ครูต่างชาติสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 3)

นอกจากนี้ จากการศึกษาค้นคว้า มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ครูต่างชาติสอนภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3 นั้นสามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยได้เกือบเหมือนคนไทยเนื่องจากได้พำนักอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 6 ปี และสามารถพูดคุยสนทนากับครูไทยได้ทั้งโรงเรียน ครูต่างชาติยังได้ตระหนักถึงขอบเขตการใช้ภาษาไทยในห้องเรียนว่าจะใช้ต่อเมื่อจำเป็นเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ว่า

“...I can speak Thai language as I have been living here for six years. But I try not to speak it too much, not more than necessary. The reasons why I use Thai are because 1) to control the classroom-- to make order of it-- and 2) to tell the direction of the activities like the rules of the game we play. You can see I only speak Thai in short sentences; “ตอบถูกไหม? คิด” “ห้ามลอกกัน” “นักเรียน อย่าส่งเสียงดัง” “ใครไม่เกียมนั่งลง” “ห้ามพูดภาษาไทย ครูพูดได้คนเดียว”...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

จากการศึกษาวิจัยด้านกลยุทธ์การเรียนการสอนจึงพบว่า ครูต่างชาติทั้งหมดล้วนยอมรับว่ากลยุทธ์การเรียนรู้อาษาไทยมีประโยชน์ต่อพวกเขามากในการเรียนการสอนที่ดำเนินได้อย่างราบรื่นมากขึ้น โดยครูใช้ภาษาไทยเพื่อช่วยสื่อสารกับนักเรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนต่อบทเรียนและเพื่อช่วยจัดระเบียบห้องเรียนให้นักเรียนมุ่งสนใจที่บทเรียนมากกว่าการพูดคุยกันเอง

การเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนปฏิบัติ

การเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนปฏิบัติ (Learning by Doing) เป็นกลยุทธ์ที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเรียนรู้ด้านภาษาได้ดีเมื่อครูให้การสนับสนุนและกระตุ้นให้มีการแสดงออกด้านภาษาในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่าง ๆ อาทิ การแสดงละครภาษาอังกฤษในเทศกาลคริสต์มาส การประกวดละครสั้นภาษาอังกฤษ การแข่งขันด้านภาษานอกสถานศึกษา เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...Kids learn best when they get to do things by themselves. I notice they become more energetic when I assign them a group project. I set the deadline when they have to finish it

and present it in front of the class. They feel fun and more confident...” (ครูต่างชาติสอนวิชา วิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...Learning by doing is the key. In my class, students know that they need to speak out. That means in learning English language, you need to get them say something with the accurate pronunciation. That's how they improve their English...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษ สถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ในห้องเรียน อย่างที่บอกจะให้เด็กลองฝึกพูดด้วยการให้ฝึกแต่งประโยคแล้วพูดให้เพื่อนฟัง คือว่าเขาฝึกเองเป็นอย่างไร เด็กเรียนไปแล้วสามารถพูดเป็นหรือเปล่า เช่น คิวให้ไปแสดงละครในการแข่งขันงานวันวิชาการระดับสังกัด ทำได้ไหม ก็โอเคนะ เด็กที่นี้ชอบแสดงออก ก็มีที่ชนะการประกวด ก็เป็นตัวอย่างการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนปฏิบัติ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

ดังนั้น กลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนปฏิบัติจึงเป็นเครื่องพิสูจน์ประการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษว่าช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการฝึกพูดภาษาอังกฤษและพัฒนาทักษะด้านอื่นต่อไป

การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของนักเรียน

การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของนักเรียนเป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและตัดสินใจในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ประจักษ์ได้ต่อตัวนักเรียนเอง ดังคำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“...One of my strategies is to encourage them to participate in class like playing vocabulary games. The more they exercise their body and mind, the more they learn. They are young students so they don't like to sit still. If you allow them to move once in a while during the lesson, they feel learning English is fun. And that is a good start already...” (ครูต่างชาติสอนวิชา ภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...Sometimes my students negotiate the deadline for the assignment with me. I only accept on one condition that they must deliver their assignment on their best otherwise they have to redo it, seriously...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...การมีส่วนร่วมของนักเรียนจะเป็นลักษณะให้นักเรียนมามีส่วนร่วมช่วยสอนช่วยไต่ถามเพื่อนในกรณีที่มันนักเรียนไม่เข้าใจบทเรียน หรือให้นักเรียนตัดสินใจเลือกว่าจะทำงานส่งในหัวข้อใดที่กำหนดไว้...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

การสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานในห้องเรียน

จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในห้องเรียน พบว่า ครูมีแนวโน้มจะสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานในห้องเรียน โดยพบมากในห้องเรียนที่ครูจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้เกมการละเล่นเป็นสื่อหลัก ดังจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของครูที่ว่า

“...If the students feel fun to learn, the teacher will find it easier to lead the class. That's why I always use about 2-3 games each class to begin my teaching...” (ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...บางทีพี่จะพูดแซว ๆ เด็กบ้าง คือพี่เป็นครูผู้ใหญ่แล้วเด็กเขาอาจจะรู้สึกกลัวหรือเกรงเร พี่ก็จะพูดตักต้อนเด็กบ้างหรือพูดให้มันตลก ๆ คลายเครียดกันไป เด็กจะเริ่มรู้สึกผ่อนคลายไม่กลัวและกล้าถาม...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ถ้าสังเกตว่าบรรยากาศในห้องเรียนมันเริ่มตึงเครียด หรือเด็กเริ่มง่วงนอน เพราะชั่วโมงสอนตอนบ่ายไร เราก็จะสอนแบบปล่อยมุขบ้าง หรือแซวคนที่หลับบ้าง เพื่อนก็จะเริ่มหัวเราะกัน...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...เด็กที่นี้ไม่กลัวครูนะ กล้าถาม กล้าซัก แต่บางทีสอนพูด ก็พูดกันผิด เช่น คำว่า allow แปลว่า อนุญาต ควรอ่านว่า อะ-ลาวว์ เพราะตัวแอลเป็น silent คือไม่ออกเสียง แต่เด็กกลับอ่านว่า แอล-โลว์ เสียงดังเลยนะ แบบมันใจมาก พี่ก็เลยแกล้งพูดเลียนแบบเขาแบบผิด ๆ นะว่า... จะ “แอล-โลว์” ไปไหนจะ... ที่นี้เพื่อนเลยฮาคันตริ้ม ก็ทำให้เด็กรู้สึกว่ายบทเรียนเรียนแล้วไม่เครียด ได้ความรู้แบบไม่ต้องเครียด แต่เราต้องย้ำว่าผิดเป็นครู แต่เมื่อรู้แล้วคราวหน้าอย่าผิดนะ ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

จึงจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ด้านภาษาที่ให้ผลเชิงบวกนั้น บรรยากาศในห้องเรียนมีส่วนสำคัญต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก บรรยากาศห้องเรียนที่ผ่อนคลายและเป็นกันเองช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าในการซักถามปัญหาในการเรียนการสอนกับครูผู้สอน

การสอดแทรกหลักไวยากรณ์

กลยุทธ์การสอดแทรกหลักไวยากรณ์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ครูจะใช้หลังจากให้นักเรียนทำความเข้าใจขั้นต้นกับบทเรียนใหม่แล้ว เช่น ให้นักเรียนได้ร่วมเล่นเกมทายคำปริศนา หรือการอ่านเรื่องนิทาน เป็นต้น เมื่อนักเรียนเริ่มคุ้นเคยและทำความเข้าใจกับหัวข้อใหม่แล้ว ครูจึงจะสอดแทรกหลักไวยากรณ์ในท้ายบทเรียน ดังคำกล่าวของครูที่ว่า

“...ต้นชั่วโมงจะไม่สอนหลักแกรมม่าหรือไวยากรณ์อะไรให้ เพราะมันจะยากไป เริ่มเรียนยากแล้วเดี๋ยวจะยากไปทั้งชั่วโมง...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ครูจะเปิดเทปให้เด็กฟังเสียงคนพูดกัน แล้วเติมคำในช่องว่าง แล้วพอตอนเฉลยถึงค่อยสอนแกรมม่าทีหลัง ไม่สอนก่อน เด็กอาจจะเกิดความสับสนและคิดว่ายาก ต้องจำหลักการและวิธีการเยอะ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...I begin my class with a few games first till the end I teach them the grammar of the day. This way the students don't even notice I feed them grammar. They learn automatically...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

กล่าวโดยสรุป หลักการสอดแทรกไวยากรณ์หลังจากการจัดกิจกรรมเพื่อการทำ ความเข้าใจ บทเรียนใหม่แล้วเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ครูให้การยอมรับว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ด้านภาษาของนักเรียน เนื่องจากครูทำให้การเรียนการสอนเป็นเรื่องง่ายส่งผลให้นักเรียนไม่เกิดแรงต้านต่อการจำกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ภาษา

การสอนที่ครอบคลุมทั้งทักษะสี่ด้าน

จากการศึกษาวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า ครูมีกลยุทธ์ด้านการสอนที่สอนครอบคลุมทักษะทั้งสี่ด้านคือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แม้ว่าจะมีการแบ่งการสอนวิชาภาษาอังกฤษหลักและวิชาภาษาอังกฤษเสริมแล้วก็ตาม โดยครูได้แสดงทัศนะที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญและธรรมชาติในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่ง ดังนี้

“...ครูสอนวิชาหลัก แต่จะไม่ทิ้งทักษะใดทักษะหนึ่ง จะสอนหมดทั้งสี่ทักษะ แต่อาจจะเน้นอันใดอันหนึ่งมากกว่ากันตามเนื้อหาของบทที่เรียน เช่น เรียนเรื่องสัญลักษณ์ (Signs) จะต้องเน้นคำศัพท์ให้นักเรียนจำให้ได้ก่อน โดยให้ดูรูปภาพแล้วจับคู่ที่ถูกต้อง แล้วจึงสอนการออกเสียง และให้จดลงสมุดโน้ต...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...I teach English as an elective course so I mostly emphasize the speaking and listening skills. However, I can't ignore the reading and writing skills as the four skills of language must be focused all together...” (ครูต่างชาติสอนภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...จะสังเกตได้จากการสอนของพี่ พี่จะเน้นทุกทักษะในชั่วโมงเรียน จะไม่ขาดเลย ละเลยไม่ได้เลย เป็นตามธรรมชาติของการเรียนภาษาอยู่แล้ว จะฝึกเขียนอ่านอย่างเดียวแล้วพูดกับฟังไม่รู้เรื่องก็ไม่ได้ เด็กจะสื่อสารไม่ได้ ภาษามีไว้สื่อสาร ต้องทำความเข้าใจตรงนี้เป็นหลัก...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

โดยสรุป การสอนที่ครอบคลุมทักษะสี่ด้านเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่พบในปรากฏการณ์การเรียนการสอนของทั้งครูไทยและครูต่างชาติ โดยครูได้ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนที่เน้นทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนตามลักษณะของเนื้อหาของบทเรียน

การประสานงานการสอนระหว่างครูไทยกับครูต่างชาติ

จากการศึกษาวิจัยด้านการประสานงานการสอนระหว่างครูไทยกับครูต่างชาตินั้น พบว่า ทั้งครูไทยและครูต่างชาติมีการร่วมมือกันทางการสอนและการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน โดยครูต่างชาติจะนำปัญหาหรือข้อสงสัยสอบถามกับทางครูไทยที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ เนื่องจากสามารถสื่อสารกันได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...มีการประสานงานกันกับครูต่างชาติเป็นประจำ เนื่องจากเราต้องแบ่งเนื้อหาวิชาที่สอนกันเป็นบท ๆ ไป ถ้ามีปัญหาการเรียนการสอนหรือปัญหานักเรียน ก็จะปรึกษากันหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เป็นลักษณะการช่วย ๆ กันไป...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...ต้นทอม เราจะเริ่มประชุมกันกับครูต่างชาติ เพราะที่เป็นหัวหน้าด้านการสอนสองภาษาด้วย หลักการสอนจะไม่ต่างจากเดิมเท่าไร เว้นถ้าหลักสูตรเปลี่ยน เราก็ต้องปรับตามหลักสูตร ครูต่างชาติจะทราบกันถ้วนหน้าว่าตลอดทั้งทอม ถ้ามีปัญหาอะไรต้องวิ่งหาพี่ เพราะคุยกับเขารู้เรื่องสุด...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้พบว่า ครูไทยและครูต่างชาติในบางสถานศึกษา ไม่ได้มีการประสานการทำงานหรือปรึกษาหารือกันด้านการเรียนการสอน ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์นี้ว่า

“...แต่ก่อนเคยประชุมกันเหมือนกันนะ พื่อจะให้เขาสอนตามที่ แต่หลัง ๆ มา เขาก็ไม่สอนตามเรา เลยไม่รู้ว่าจะประชุมกันไปทำไม...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...No, I don't have a regular meeting regarding the teaching and learning activities with the Thai teacher...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กลยุทธ์การประสานงานการสอนระหว่างครูไทยและครูต่างชาตินั้น ปรากฏในสถานศึกษาเพียงสองแห่งเท่านั้นคือสถานศึกษาแห่งที่ 1 และสถานศึกษาแห่งที่ 2 โดยเป็นความร่วมมือกันด้านการเรียนการสอนและช่วยกันให้คำปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน ส่วนสถานศึกษาแห่งที่ 3 นั้น ในปัจจุบันไม่พบว่ามีความร่วมมือกันด้านการสอนและการแก้ไขปัญหา ร่วมกันระหว่างครูไทยและครูต่างชาติ

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาวิธีการและกลไกในการปรับตัวของครูด้านการเรียนการสอน พบว่า มีกลยุทธ์การดำเนินการเรียนการสอนที่ครูได้พัฒนาขึ้นทั้งหมด 11 กลยุทธ์ ได้แก่ การเตรียมการสอน การวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล การผสมผสานหลักการและทฤษฎีการสอน การลองถูกลองผิดของนักเรียน การปรับตัวด้านภาษาของครูต่างชาติ การเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของนักเรียน การสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานในห้องเรียน การสอดแทรกหลักไวยากรณ์ การสอนที่ครอบคลุมทักษะทั้งสี่ด้าน และการประสานงานการสอนระหว่างครูไทยกับครูต่างชาติ

1.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้นั้น พบว่า มีความหลากหลายตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน เช่น การใช้อุปกรณ์บอร์ดต่าง ๆ (Visual Structure) เช่น ไวท์บอร์ด กระดานดำ ภาพโปสเตอร์ จอโปรเจกเตอร์ มาเป็นสื่อช่วยการนำเสนอการสอนของครู เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ ยังมีลักษณะของการร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม (Teamwork) และเป็นกิจกรรมตามแนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (Cooperative/ Collaborative Learning) ได้แก่ การทำโครงงานแบบกลุ่ม (Group Project Approach) การทำงานเป็นกลุ่ม (Group Work/ Group Read) การเขียนตามคำบอก (Dictation) การเล่นเกมหาคำศัพท์ (Hangman) การจำแล้วนำมาเล่าต่อ (Story Telling and Memory) การสัมภาษณ์ตามบทสนทนา (Interview) การเล่นเกมบทบาทสมมติแบบย่อ (Mini Role-Playing/ Simulation) การจับคู่พัฒนาความคิด (Think-Pair- Share) การคิดและใช้ความรู้หาคำตอบในบทเรียน (Problem Solving) และการใช้วิธีการสืบสอบด้านวิทยาศาสตร์ (Inquiry) เป็นต้น ดังตัวอย่างทำให้สัมภาษณ์ของครูที่ว่า

“...I normally use the Inquiry and Problem Solving approach in order for my students to try to think and find the best answer to the question...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...Games are my solutions. They help me create fun ambience in the classroom so the students become interested and energetic to learn rather than being bored. Hangman is for the vocabulary learning. The Interview and Simulation are for practices...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ครูได้มีการประยุกต์ใช้เทคนิควิธีการการเรียนการสอนด้วยกราฟฟิคออร์แกไนเซอร์ (Graphic Organizers) อาทิ การตรวจสอบความรู้ในปัจจุบัน สิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้และสิ่งที่ได้เรียนรู้ของนักเรียน (Know-Want to Know-Learned: KWL) แผนภูมิเปรียบเทียบ (Venn Diagram) เป็นต้น

“...ถ้าเป็นเรื่อง Reading จะใช้เทคนิคกราฟฟิคออร์แกไนเซอร์เข้ามาช่วยด้วย เช่น ตารางตรวจสอบความรู้นักเรียน K-W-L บางทีก็มีให้จับคู่ช่วยกันคิด Think-Pair-Share หรือให้ทำโครงงานเป็นกลุ่ม Group Project ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...ถ้ามีเวลาจะให้เล่นเกมบทบาทสมมติตามหัวข้อในบทเรียน แบ่งกลุ่มอ่านบ้างให้ช่วยกันทำช่วยกันคิด ถ้าไม่เข้าใจให้ถามครู ทุกคนจะได้มีส่วนร่วม...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการเรียนการสอนของครูสะท้อนถึงความสอดคล้องกับแนวทางของปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการนิยมคือ การเรียนรู้ด้วยการได้ฝึกฝนปฏิบัติด้วยการคิดหา

คำตอบปัญหาในบทเรียน ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน การให้นักเรียนได้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม และการใช้เครื่องมือด้านความคิดกราฟฟิค ออกเแก่ในเซอร์อันเป็นแนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือกันของนักเรียน ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่ช่วย ส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นการเรียนรู้ด้านภาษาของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ของการใช้ ตัวช่วยกราฟฟิคออกเแก่ในเซอร์ในการเรียนการสอนเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูและเป็นการทำ บทเรียนให้ดูเข้าใจง่ายสำหรับนักเรียน

1.4 กระบวนการจัดการเรียนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน พบว่า ครูมีกระบวนการจัดการเรียน การสอนที่คล้ายคลึงกันโดยการเริ่มการสอนด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่บทเรียน (Preparation) ทำการสอนบทเรียนใหม่ (Presentation) และทำการสรุปเนื้อหาสาระที่สำคัญของบทเรียน (Conclusion)

การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่ (Preparation) เป็นการทบทวนบทเรียน ที่ได้สอนไปในครั้งที่แล้ว ครูจะตั้งคำถามโต้ตอบกับนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว มีการเรียก ชื่อนักเรียนเป็นรายบุคคลให้นักเรียนได้ตอบบทสนทนาเป็นภาษาอังกฤษกับครู ดังตัวอย่างคำให้ สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ปกติ ต้องมีการทบทวนสิ่งที่ได้สอน ได้เรียนไปครวก่อนว่า เด็กจำได้ไหม ถ้าไม่ได้ ต้องพูดกันพักหนึ่ง แต่ถ้าได้ จะสามารถตอบทใหม่ได้เลย...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...My first activity is to remind them their last lesson—to refresh their memory, you know, so we can continue our next chapter...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษา แห่งที่ 2)

เมื่อเห็นว่า นักเรียนสามารถจดจำบทเรียนเก่าได้บ้าง ครูจึงจะเริ่มสอนบทเรียนใหม่ (Presentation) ทั้งนี้ ครูแต่ละท่านจะมีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตระหนักดีแล้วว่า เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ในบทเรียนนั้น ๆ โดยครูจะมีการเตรียมการไว้ก่อน ทั้งด้านสื่ออุปกรณ์การศึกษา เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นซีดี รูปภาพ ทั้งการวาดบน กระดานเองและเตรียมเป็นฟิวเจอร์บอร์ดมาแล้ว เป็นต้น ครูเขียนคำสั่ง ข้อคำถาม คำศัพท์ที่ควรรู้ บนกระดานหน้าห้อง ขณะที่ครูทำการสอน ครูจะมีการเฝ้าถามถึงความเข้าใจนักเรียนเป็นระยะ ๆ แล้วจึงทำการสรุปสาระสำคัญของบทเรียน (Conclusion) และให้นักเรียนจดงานลงสมุดของตนซึ่งอาจ เป็นการบ้านหรืองานเดี่ยวที่ต้องทำส่งในชั่วโมง ในขณะที่นักเรียนนั่งทำงานท้ายชั่วโมงนั้น ทั้งครูไทย และครูต่างชาติจะเดินตรวจคราการทำงาน of นักเรียนไปรอบห้องเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนมีความเข้าใจ บทเรียนและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งของโจทย์ถูกต้องหรือไม่ นักเรียนที่ทำงานเสร็จแล้วจะยกมือขึ้น และเรียกให้ครูตรวจคำตอบของตน ท้ายที่สุด ครูทำการปิดการสอนด้วยการแจ้งถึงบทเรียนในครั้ง

ต่อไปเพื่อให้ นักเรียน ได้ไปศึกษา ก่อนทำการสอนจริง หรือแจ้งล่วงหน้าหากจะมีการสอบเก็บคะแนน ในช่วงโมงเรียนถัดไป เป็นต้น จากการสังเกตในห้องเรียน พบว่า มีนักเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งของห้อง จะยังไม่เสร็จและต้องนำกลับไปทำเป็นบ้านแล้วจึงนำมาส่งในช่วงโมงเรียนครั้งต่อไป อีกทั้งมี นักเรียนจำนวนหนึ่งไม่สามารถจดงานได้ทันแล้วเสร็จในช่วงโมงเรียน เนื่องจากไม่สามารถจำคำศัพท์ เป็นคำ ๆ เพื่อจดลงสมุดได้ จึงต้องเงยหน้ามองจอทอล์คเป็นพยานขณะที่ละตัวหรือสองตัว

1.5 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

ด้านการศึกษาปัญหาการเรียนการสอนและการแก้ไขปัญหานั้น พบว่า มีปัญหา ทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาความพร้อมของนักเรียน ปัญหาความพร้อมด้านครู และปัญหา ความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุน

ปัญหาความพร้อมของนักเรียน

ปัญหาความพร้อมของนักเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนเป็น ภาษาอังกฤษ เนื่องจากนักเรียนเป็นปัจจัยหลักในการเริ่มต้นกระบวนการเรียนการสอนและเป็นปัจจัย แห่งผลลัพธ์ของกระบวนการคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ปัญหาความพร้อมของนักเรียน หมายถึง ปัญหาความพร้อมด้านครอบครัวซึ่งส่งผลกระทบต่อความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ของนักเรียน ทั้งนี้เพราะครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นหรือมีปัญหาในการทะนุบำรุงเลี้ยงดูบุตรหลานให้มีสุขภาพ พลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง อีกทั้งผู้ปกครองที่มาจากครอบครัวฐานะยากจนนี้มักจะให้ความสำคัญ กับการศึกษา โดยเล็งเห็นเพียงการศึกษาขั้นพื้นฐานและต้องการให้บุตรหลานใช้เวลาหลังเลิกเรียน มาช่วยทำงานเพื่อการเลี้ยงชีพ ซึ่งเวลาหลังเลิกเรียนนั้นเป็นเวลาที่ครูต้องการให้นักเรียนอยู่ต่อเพื่อสอน บทเรียนเสริมทักษะในส่วนที่นักเรียนต้องการและจำเป็นต้องพัฒนา โดยที่ครูได้ปฏิบัติการสอน เพิ่มเติมด้วยจิตเมตตาและจิตอาสา ไม่มีค่าใช้จ่ายพิเศษแต่อย่างใด ดังคำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ว่า

“...ต้องเข้าใจนักเรียนโรงเรียนนี้นะ อย่างแรกเลย พ่อแม่เขาไม่ได้เอาใจใส่นักหรอก ไม่ให้ ความสำคัญเรื่องการศึกษาของเด็ก อาจจะครอบครัวมีฐานะยากจน ต้องหาเช้ากินค่ำ อย่างที่สองนะ เวลาเรียนในช่วงโมงมีไม่พอ เราก็อยากสอนพิเศษเพิ่มในตอนเย็น สอนไม่เก็บดั่งค์ด้วยนา ยัง ไม่อยาก เรียนเลยก็มี ไม่มีเวลา ต้องรีบกลับไปช่วยแม่มีก็มี เราก็สอนกันตามสภาพไป...” (ครูไทยสถานศึกษา แห่งที่ 3)

ปัญหาความพร้อมของนักเรียนยังรวมถึงการไม่เอาใจใส่การเรียนและการไม่ให้ความสำคัญ กับการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เช่นที่ครูได้กล่าวว่า

“...Some students are lazy. They just don't do their work. Maybe they think learning English is not important to them...” (ครูต่างชาติสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ สถานศึกษาแห่งที่ 1)

นอกจากนี้ ครูยังได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมด้านปัญหาความพร้อมของนักเรียน ด้านศักยภาพ การพัฒนาภาษาว่านักเรียนในแต่ละรุ่นนั้นมีศักยภาพที่ไม่เท่ากัน ทำให้ครูต้องมีการปรับตัวด้านการ เตรียมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น โดยจะสอนบทเรียนได้เร็วหรือช้าลงขึ้นอยู่กับศักยภาพของนักเรียน ในแต่ละรุ่นนั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูที่ว่า

“...ได้สังเกตว่า นักเรียนป.4 ปีที่แล้วซึ่งเป็นป.5 ปีนี้ละ เขามีศักยภาพในการเรียนรู้ดีกว่า นักเรียนป.4 ในปัจจุบันนะ เราไม่ได้คิดไปเองหรืออคติกับเด็ก แต่ลองพูดคุยกับครูท่านอื่นที่สอนเขา ปีที่แล้วกัน ก็คิดเห็นตรงกันว่าเด็กเขาช้าเอง ที่นี้เราก็ต้องเข้าใจกลุ่มเขาว่า ถ้ากลุ่มช้ากว่าปกติ เราก็ ต้องมีการปรับตัวสอนให้ช้าลงหน่อย จะไปเร็วแบบรุ่นพี่ไม่ได้...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

กล่าวโดยสรุป ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของนักเรียนเป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบ จากปัจจัยด้านครอบครัวเป็นหลัก อันเกี่ยวข้องกับการให้การสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนด้านกา รเลี้ยงดู การปลูกฝังค่านิยมด้านความสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนเป็นภาษาอังกฤษ ที่เป็นภาษาในการสื่อสารระดับสากล และปัญหาด้านศักยภาพของนักเรียนที่แตกต่างกันในแต่ละรุ่น

ปัญหาความพร้อมด้านครู

ส่วนปัญหาความพร้อมด้านครูเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านพฤติกรรมกา รสอนของครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ โดยมีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ การนำ ความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรมหาความรู้เพิ่มเติมและฝึกฝนทักษะด้านภาษามาปรับใช้ในการเรียน การสอน รวมทั้งการให้นักเรียนที่เข้าใจบทเรียนช่วยอธิบายให้เพื่อนเข้าใจแทนครู ดังคำกล่าวที่ว่า

“...การฝึกอบรมจะให้ความรู้หรือเทคนิคใหม่ ๆ ที่ดีกับครู เพราะบางที่เราขาดเทคนิค การสอน เช่น จะอธิบายให้เด็กเข้าใจอย่างไร ก็ต้องหาตัวช่วยเป็นความรู้จากการฝึกอบรม อีกอย่างคือ เราจะให้นักเรียนที่เข้าใจอธิบายให้เพื่อนฟัง ซึ่งก็ได้ผลนะ เด็กเขาคงคุยกันรู้เรื่องมากกว่าที่ให้ครู อธิบายเอง...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

นอกจากนี้ ครูต่างชาติมักจะประสบกับปัญหาการขาดแคลนครูผู้ช่วย (Co-Teacher: Coordinator Teacher) ซึ่งเป็นครูไทยที่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษมาอยู่ร่วมสังเกตการณ์และให้ ความช่วยเหลือในห้องเรียนกรณีที่ครูต่างชาติเกิดปัญหาด้านสื่อสารการสอนกับนักเรียน ซึ่งครูผู้ช่วย จะมีบทบาทช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ แต่ในสภาพการณ์จริงนั้น ครูผู้ช่วยจะมาช่วยสอนเพียงครึ่งชั่วโมง แรก หรือน้อยกว่านั้นแล้วจึงลากลับไปด้วยเหตุผลว่าต้องไปปฏิบัติภารกิจเตรียมการสอน ทำให้ ระยะหลัง ครูต่างชาติต้องทำการสอนตามลำพัง (Stand-Alone) ส่งผลให้ครูต่างชาติต้องมีการปรับตัว ด้านภาษาเพื่อใช้สื่อสารกับนักเรียนและเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันด้านบทเรียนเป็นสำคัญ ดังคำให้ สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“...I used to have a co-teacher to assist me in class. But he or she will only stay with me for about 30 minutes or less and leave. They say they need to finish their work or something. So what could I do? I guess I have to learn to adapt myself to my students...” (ครูต่างชาติสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 1)

ในสถานศึกษาบางแห่งไม่มีระบบครูผู้ช่วย ทั้งที่ครูให้ความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวของครูที่ว่า

“...I think that co-teachers would really help me in terms of communication and culture when there is a miscommunication during the class. They could help me translate some difficult terms in Science and especially help me manage the classroom. The students talk too much and don't focus on my teaching...” (ครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์สถานศึกษาแห่งที่ 2)

ปัญหาความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุน

สำหรับปัญหาด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษานั้น พบว่า เป็นเรื่องของ การขาดปัจจัยสนับสนุนที่เคยได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัดและไม่ได้รับแจ้งล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลง อาทิ การงดการสนับสนุนสื่อการสอน เช่น หนังสือเรียน ซึ่งเคยได้รับในปีแรก ๆ ของการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนทุกคนได้รับหนังสือเรียนเป็นของตนเอง นักเรียนสามารถจดโน้ตย่อลงบนหนังสือเรียนและทำแบบฝึกหัด เพื่อนำมาทบทวน ฝึกอ่านและฝึกเขียนไปกับเรื่องราวและรูปภาพในหนังสือเรียน โดยที่ครูไม่ทราบว่าเป็นปีการศึกษาหน้า นักเรียนรุ่นถัดไปต้องใช้หนังสือเรียนเก่าของรุ่นพี่ อย่างไรก็ตาม ครูมีการปรับตัวและแก้ปัญหาด้วยการถ่ายเอกสารหนังสือเป็นแผ่นงาน (Worksheet) ให้นักเรียนเรียนในแต่ละครั้งไปแทน ดังคำกล่าวของครูที่ว่า

“...ก็เราไม่รู้ไงว่า เขาจะตัดงบหรืออะไร ปีต่อมา ก็ไม่มีการส่งหนังสือเรียนให้โรงเรียนเรา ก็ไม่รู้ แล้วนักเรียนก็ไม่มีหนังสือเรียนด้วย เลยแก้ไขด้วยการถ่ายเอกสาร ก็อปปีให้เด็กมันเรียนไป ให้เด็กกลับคำตอบเก่าออกก่อนนะ คิดดูละกัน...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

กล่าวโดยสรุปวิธีการและกลไกด้านการปรับตัวของสถานศึกษาโดยศึกษาจากมุมมองประสบการณ์ของครูนั้น เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูผ่านความเชื่อด้านปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อกลยุทธ์และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเลือกใช้ให้เกิดความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของตน โดยทั้งครูไทยและครูต่างชาติมีกระบวนการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกันด้วยการทบทวนบทเรียนเก่าก่อนจะเริ่มบทเรียนใหม่ การจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างครูและนักเรียน เพื่อสอบถามความเข้าใจ การให้นักเรียนฝึกทำแบบฝึกหัดในชั่วโมงเรียน และการฝากการบ้านและบทเรียนเพื่อศึกษาในครั้งต่อไป

2. วิธีการและกลไกการปรับตัวจากมุมมองประสบการณ์ของนักเรียน

จากการศึกษาวิธีการและกลไกการปรับตัวของสถานศึกษาผ่านมุมมองประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวนทั้งหมด 15 คน ทำการจัดการสนทนากลุ่มเป็นรายสถานศึกษา โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มนี้เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมาเป็นระยะหนึ่งเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเป็นระดับชั้นที่สามารถสื่อสารและให้ข้อมูลได้ดีกว่านักเรียนในระดับชั้นอื่น ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สนทนาและถกเถียงในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และสอดแทรกการอภิปรายในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ พบว่า นักเรียนมีวิธีการและกลไกด้านการปรับตัวในการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ แบ่งได้เป็น 5 ประเด็น ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ชื่นชอบ กิจกรรมนอกห้องเรียน ลักษณะครูที่ชื่นชอบ และปัญหาและการแก้ไขในการเรียน

2.1 ความรู้สึกนึกคิดต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

จากการศึกษาวิจัยด้านความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจที่สามารถสอบผ่านการคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนในระบบการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่างคำสนทนากลุ่มของนักเรียนที่ว่า

“...ดีใจที่สอบผ่านได้เข้ามาเรียนห้องสองภาษา...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...หนูก็ตื่นเต้นนะ เพราะเราได้เรียนกับครูต่างชาติเยอะกว่าห้องอื่น...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...การได้เรียนเป็นภาษาอังกฤษนี้ ผมก็คิดว่า ผมเก่งนิดหน่อยครับ แต่ผมภูมิใจมากกว่า...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

การวิจัยยังพบว่า นักเรียนที่มีความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติทางบวกต่อภาษาอังกฤษ มีแนวโน้มจะชอบการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษไปด้วย และถึงแม้ว่าจะต้องเรียนวิชาอื่นเป็นภาษาอังกฤษด้วย เช่น วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ นักเรียนยังเกิดความรู้สึกชื่นชอบการเรียนวิชาดังกล่าวเป็นภาษาอังกฤษ ดังคำสนทนากลุ่มที่ว่า

“...ผมไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เลย เพราะรู้สึกว่ามันยาก แต่พอต้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษด้วย ยิ่งยากนะ แต่ว่าผมเองนั้นชอบเรียนภาษาอยู่แล้ว บางครั้งเจอคำศัพท์แปลก ๆ ก็สนุกดีเหมือนกัน...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...มันยากนะ ครู ยังเรียนวิทย์เป็นภาษาอังกฤษ เห็นหนังสือครั้งแรกก็โอ้.....มันเลย แต่มันยากแบบทำทายกะ ก็เลยชอบ พอคุ้นได้ เรียนได้ เราพกดึกๆ กัน เป็นเล่ม ๆ ใช้เปิดหาศัพท์ที่ไม่เข้าใจ...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

จึงสรุปได้ว่า นักเรียนมีความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในทางบวก นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถสอบผ่านการคัดเลือกเข้าเรียนเป็นภาษาอังกฤษและรู้สึกตื่นเต้นต่อการเรียนกับครูต่างชาติที่แปลกกว่าการเรียนในระบบเดิม อีกทั้งมีการยอมรับถึงความยากและท้าทายในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษ แต่ด้วยใจรักในการเรียนภาษาอังกฤษจึงเกิดความมุ่งมั่นและแปลงเปลี่ยนความยากเป็นการเรียนที่สนุกและท้าทายไป

2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ชื่นชอบ

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตนชื่นชอบคือ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเล่นเกม กิจกรรมงานวันวิชาการ กิจกรรมการเขียนตามคำบอก (Dictation) และกิจกรรมการทำงานกลุ่ม (Group Project)

การเรียนการสอนด้วยการเล่นเกม เป็นกิจกรรมที่นักเรียนยอมรับว่าทำให้การเรียนมีความสนุก ตื่นเต้น ได้ลุ้นว่าคำตอบของตนจะถูกหรือผิด และบางครั้งมีรางวัลเป็นแรงจูงใจ อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์เพราะทำให้ได้เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น การเรียนการสอนด้วยเกมส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนไม่เครียดจนเกินไปและสร้างทัศนคติที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เกมในการเรียนรู้ที่นักเรียนชื่นชอบ ได้แก่ เกมบิงโก เกมเติมคำในช่องว่าง เกมจำแล้วบอกต่อ เกมการเล่นบทบาทสมมติ เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของนักเรียนที่ว่า

“...เรียนสนุก ครูให้เล่นเกม อย่างบิงโกนี้ ผมชอบมาก ชอบเล่นเกมทำให้ไม่เครียดได้คำศัพท์เพิ่มขึ้นด้วย...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...เกมเติมคำในช่องว่าง เช่น คำกริยา เราต้องผันให้ถูก Tense ด้วย บางครั้งเราลืมจำไม่ได้ ทำผิด เราก็แก้ไข แล้วก็จำได้...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...ชอบที่ครูให้เราแสดงละคร เล่นเป็นบทบาทต่าง ๆ กันตามบทสนทนาในหนังสือ หรือในนิทาน ให้เราเล่าเรื่อง พูดสั้น ๆ ...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...เกมจำแล้วบอกต่อ ยากค่ะ เพราะต้องจำทั้งประโยค พอลืม เพื่อนจะกระซิบบอกครูจะทำหน้าดุแล้วบอกว่า ห้ามโกง ห้ามบอกกัน ตลอดค่ะ ครูเขาพูดไทยได้...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

นักเรียนยังชื่นชอบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานวันวิชาการ เช่น งานวิชาการวันวิทยาศาสตร์ โดยที่นักเรียนมีทั้งเข้าร่วมเล่นเกมและช่วยครูจัดทำฐานการเรียนรู้ เป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ร่วมเล่นเกมวิชาการ และแสดงความสามารถนอกห้องเรียน ดังคำกล่าวของนักเรียนคนหนึ่งว่า

“...เวลาจัดกิจกรรมวันวิชาการ ครูจะเรียกเราให้ไปช่วยครูเตรียมงานที่ฐานแต่ละฐาน รู้สึกภูมิใจดีที่ครูเลือกเรา ถ้ามีอีกก็อยากทำอีก เพราะเราได้เรียนรู้อะไรหลายอย่าง...”
(นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ไปเล่นเกมตามฐานความรู้ต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ มีเกมแปลก ๆ ครูจะแจกรางวัล ด้วยถ้าเราตอบถูก...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

นอกจากนี้ ยังมีอีกกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนชื่นชอบคือ การเขียนตามคำบอก (Dictation) หรือการเขียนคำศัพท์บนกระดาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ท้าทายเพื่อทดสอบความสามารถของ นักเรียนว่าจะสามารถจดจำคำศัพท์ได้มากน้อยแค่ไหน นักเรียนยังรู้สึกว่าการเขียนตามคำบอกเป็น การช่วยเน้นย้ำคำศัพท์เดิมและเพิ่มจำนวนคำศัพท์ใหม่แก่นักเรียน ดังคำสนทนากลุ่มตอนหนึ่งที่ว่า

“...ทุกวันศุกร์ ครูจะให้เขียนคำศัพท์ตามที่ครูบอก ห้ามลอกกัน ครูจะดู แต่ก็ไม่ใช่ยาก ตื่นเต้นดี เพราะบางคำเราน่าจะจำได้ เราเลยเขียนผิด เราก็จะจำได้แล้วทีนี้...” (นักเรียน สถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ถ้าครูให้เขียนคำศัพท์บนกระดานหน้าห้องนี้ ตื่นเต้นสุด ๆ ครัวฝึกจำคำศัพท์และ แข่งกันสะกดคำศัพท์นั้นให้อีกด้วย...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

สุดท้ายคือ กิจกรรมการทำงานกลุ่ม (Group Project) กลายเป็นกิจกรรมที่นักเรียน คาดหวังจากครูว่าต้องมีการมอบหมายงานลักษณะนี้ทุกภาคเรียน นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่ามีประโยชน์ เพราะกลุ่มสามารถช่วยกันทำงานและเป็นการแสดงความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ออกมาด้วย ดังคำสนทนากลุ่มตอนหนึ่งที่ว่า

“...ครูให้ทำงานกลุ่มทุกเทอม เป็นอะไรที่ชอบมาก ครูจะจัดกลุ่มให้ 5 คน ให้เรานับ 1-5 เพื่อจับกลุ่มกัน ครูบอกคำสั่งหรือหัวข้อที่เราต้องทำ แล้วก็ให้เราใส่ความคิดสร้างสรรค์กัน เติมที่เลย...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

โดยสรุป กิจกรรมทางการเรียนการสอนที่นักเรียนชื่นชอบ อันได้แก่ กิจกรรม การเรียนรู้ด้วยการเล่นเกม กิจกรรมงานวันวิชาการ กิจกรรมการเขียนตามคำบอก (Dictation) และ กิจกรรมการทำงานกลุ่ม (Group Project) นักเรียนต่างยอมรับว่าเป็นกิจกรรมดังกล่าวล้วนมีประโยชน์ ต่อการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มเติมคลังคำศัพท์ ท้าทายความสามารถ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และส่งผลดี ต่อบรรยากาศการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเรียนอย่างสนุกสนาน สบายใจและไม่เครียด

2.3 กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการและกลไก การปรับตัวของนักเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติเป็นประจำจนกลายเป็นพฤติกรรม การเรียนรู้นอกห้องเรียนจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนทักษะด้านภาษาของนักเรียนให้พัฒนามาก

ยิ่งขึ้น อาทิ การเข้าห้องสมุดหลังรับประทานอาหารกลางวันหรือหลังหมดการทำภาระสอนในแต่ละวัน การเรียนพิเศษเสริมตอนเย็น การหาโอกาสสนทนากับครูเป็นภาษาอังกฤษ และการฝึกสนทนากับผู้ปกครองและอ่านหนังสือให้ผู้ปกครองฟัง เป็นต้น

การเข้าห้องสมุดเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมักจะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังเช่นหลังรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ จะมีเวลาเหลือราวครึ่งชั่วโมง นักเรียนส่วนหนึ่งจะใช้เวลาเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือที่ตนสนใจและเพิ่มเติมความรู้ด้านภาษา ดังคำสนทนากลุ่มของนักเรียน

“...ตอนเวลาว่างเช่น หลังทานข้าวกลางวันเสร็จ ผมจะเข้าห้องสมุดเป็นประจำรับที่นี้มีห้องสมุดสารานุกรมด้วย หรือตอนเย็น จะเข้านั่งอ่านหนังสือรอผู้ปกครองมารับ...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

การเรียนพิเศษเสริมหลังเลิกเรียนตอนเย็นนั้น ยังเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่นักเรียนพบว่ามีประโยชน์ต่อตน เพราะสามารถทำการบ้านให้เสร็จที่โรงเรียนได้ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำงานพิเศษที่ครูให้ และสามารถซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องเรียนกับครูเป็นการพิเศษได้อีกด้วย ดังคำพูดของนักเรียนที่ว่า

“...หลังเลิกเรียน จะพากันเรียนพิเศษกับครูตอนเย็นค่ะ ถึงห้าโมง แล้วพ่อแม่จะมารับ พวกหนูจะทำการบ้านกัน แล้วหาอะไรทำต่อ เช่น ท่องศัพท์ บางทีครูให้โจทย์พิเศษมาทำ ถ้าเรามีอะไรสงสัยก็ถามครูเขาได้...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

นอกจากนี้ นักเรียนได้พยายามหาโอกาสในการสนทนากับครูต่างชาติเพื่อฝึกฝนทักษะการพูดและการฟังกับครู นักเรียนได้ยอมรับว่าเป็นการฝึกความกล้าหาญในการใช้ภาษาอีกทางหนึ่งด้วย ถึงแม้ว่าบทสนทนาจะเป็นแค่ระดับการทักทายเท่านั้น ดังคำสนทนากลุ่มของนักเรียน

“...หลังทานข้าวกลางวัน จะพยายามไปคุยกับครูต่างชาติเป็นภาษาอังกฤษ ก็คุยทักทายง่าย ๆ ค่ะ จะไปกับเพื่อนหรือไปคนเดียวเพื่อฝึกความกล้าของตัวเอง...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

ส่วนกิจกรรมสุดท้ายที่นักเรียนชื่นชอบคือ การฝึกสนทนาเป็นภาษาอังกฤษกับผู้ปกครอง และการอ่านภาษาอังกฤษจากหนังสือเรียนให้ผู้ปกครองฟัง ซึ่งเป็นกิจกรรมหลังการทำการบ้านเสร็จ นักเรียนคิดว่า เป็นการทบทวนอย่างหนึ่ง โดยไม่สนใจว่าผู้ปกครองจะฟังตนตลอดหรือไม่ เพราะคนต้องการอ่านเพื่อแสดงความสามารถให้ผู้ปกครองได้ประจักษ์ ซึ่งถ้าอ่านผิดบ้างผู้ปกครองก็ไม่ทราบ เพราะผู้ปกครองบางท่านอ่านภาษาอังกฤษไม่ได้ ดังตัวอย่างบางตอนที่นักเรียนได้ร่วมกันสนทนาค้างนี้

“...พ่อผมถามผมแบบใส่ว่าเป็น *Shor* เลยครับ เป็นชุดเลย ผมตั้งตัวไม่ติดเลย แต่พอหลัง ๆ ผมเริ่มไม่กลัวแล้ว ถามมาก็ตอบไป ค่อย ๆ คิดครับ หลัง ๆ ก็ชินครับ...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“ตอนอยู่บ้าน แรก ๆ แม่เรียกให้ไปอ่านหนังสือให้ฟัง หนูชอบอ่านอยู่แล้ว ก็อ่านให้แม่ฟัง เพราะบางครั้งหนูอ่านผิด แม่ก็ไม่ว่าอะไร เพราะแม่ก็ไม่วุ่นวายเหมือนกันว่าผิดหรือถูก หลัง ๆ แม่

ไม่เรียก หนูก็เรียกแม่ให้มาฟังแทน แม่จะได้อ่านภาษาอังกฤษเป็นแล้ว...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมนอกห้องเรียนที่นักเรียนชื่นชอบนั้นล้วนส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยพบว่า นักเรียนมีการปรับตัวด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของตน มีความขวนขวายและความพยายามในการแสวงหาและฝึกฝนทักษะความรู้ของตนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในตำรา หนังสือ และการประพฤติปฏิบัติจริง

2.4 ลักษณะครูที่ชื่นชอบ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะครูเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กล่าวคือ ครูที่มีลักษณะที่เป็นที่ชื่นชอบของนักเรียนจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อครู นิยมชมชอบในตัวครู และให้ความร่วมมือในการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ลักษณะครูที่นักเรียนชื่นชอบจะมีลักษณะของบุคลิกภาพแบบเปิด ใจดี มีอารมณ์ดี สอดแทรกอารมณ์ขันในการเรียนการสอน ทำให้บรรยากาศของห้องเรียนมีลักษณะที่ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขและสนุกสนานในการเรียน ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...หนูชอบที่ครูเขาเอาใจใส่ ตรวจงานการบ้านเก่า แล้วชอบถามว่าเราเข้าใจไหม ถ้าไม่เข้าใจ ครูก็ให้อธิบายเพิ่มหรือให้เพื่อนอธิบายให้ฟังแทน...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...ผมชอบครูที่เขาฮาดีครับ มีมุขตลกเวลาสอน ทำให้เรียนสนุกดี เราได้หัวเราะกันบ้าง...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

ในขณะเดียวกัน ครูจะกำหนดกฎเกณฑ์การทำงานและการปฏิบัติในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรังเกียจครู แต่ไม่กลัวครูที่จะถามปัญหาเมื่อมีข้อข้องใจในบทเรียน ดังคำสนทนากลุ่มของนักเรียนที่ว่า

“...ครูต้องให้มีสัมมาคารวะ เจอผู้ใหญ่ต้องไหว้ ต้องเคารพครู ครูสอนก็อย่าคุยกันมากนักแต่ครูก็ไม่ดุเรา เวลาเราจะถามคำถามอะไร...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...ชอบครูที่ทำให้เรากล้าถามคำถามที่เราไม่เข้าใจ ที่คาใจเรา เรารู้สึกดี ได้เข้าใจมากขึ้น...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูที่เป็นที่ชื่นชอบของนักเรียนคือ เป็นครูที่มีบุคลิกลักษณะที่ใจดี มีอารมณ์ขัน และรู้จักสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ผ่อนคลายภายใต้กฎเกณฑ์ขอบเขตที่ครูกำหนดไว้ ล้วนแล้วแต่ส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนสามารถรับรู้ได้ถึงความเอาใจใส่ของครูที่มีต่อตนเองและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนของครู

2.5 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการเรียน

จากการศึกษาวิจัยด้านวิธีการและกลไกในการปรับตัวของนักเรียนต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษนั้น พบว่า นักเรียนประสบกับปัญหาและมีการปรับตัวในการแก้ไขปัญหของตน โดยแบ่งเป็นปัญหาทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษ ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และปัญหาการขาดแคลนโอกาสในการเรียนเพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้

ปัญหาการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษนั้นเกิดจากนักเรียนไม่สามารถเรียนตามครูได้ทันทั้งหมด เนื่องจากบางครั้งไม่เข้าใจเนื้อหาในบทเรียนที่เป็นภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะหากเป็นคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือวิธีการทำโจทย์แบบใหม่ โดยที่นักเรียนมีวิธีการแก้ไขปัญหานี้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น สอบถามเพื่อนที่เรียนทันทีในช่วงโมงเรียน สอบถามเพื่อนที่เรียนทันหลังเลิกเรียนแล้ว นั่งจับคู่ตัวกับเพื่อนที่เก่งกว่า ยกมือสอบถามครูในช่วงโมงเรียน เตรียมอ่านบทเรียนและหาคำศัพท์ล่วงหน้ามาก่อน และให้พี่หรือเพื่อนบ้านรุ่นพี่ช่วยสอน ส่วนปัญหาการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนก็ใช้วิธีการแก้ไขปัญหที่เหมือนกันกับวิธีการที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังคำสนทนากลุ่มของนักเรียนที่ว่า

“...ที่เรียนตามครูไม่ทัน เพราะบทเรียนมันยาก ใจกะ ศัพท์บางคำเราไม่รู้ความหมาย พอเปิดดิกฯ หาความหมายเลยไม่ทันครูซะแล้ว ก็แก้ไขด้วยการถามเพื่อนอีกทีหนึ่ง ให้เขาช่วยสอน หลังเลิกเรียน หรือบางทีก็ตะโกนถามกันเดี๋ยวนั้นเลยล่ะว่าแปลว่าอะไร...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...จะพยายามนั่งใกล้กับเพื่อนที่เขาเรียนดีกว่าเราในวิชานั้น แล้วเป็นเพื่อนเรียนด้วยกัน ไปเลย ผลัดกันสอน บางทีเพื่อนก็จะยกมือขอให้ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมก็มีค่ะ บางครั้งก็ให้พี่ข้างบ้านช่วยสอนให้หน่อย เขาเรียนระดับมหาวิทยาลัยแล้ว...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ผมจะอ่านบทเรียนมาก่อน หาคำศัพท์ที่เราไม่รู้ล่วงหน้า พอมาถึงห้องเรียน เราก็เรียนได้รู้เรื่อง...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

ปัญหาที่สองคือปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน การใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันเป็นการฝึกฝนเรียนรู้ด้านทักษะภาษาในระดับปฏิบัติการจริงของนักเรียน แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมของนักเรียนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเป็นหลัก จึงเป็นการยากที่จะมีโอกาสได้สนทนาเป็นภาษาอังกฤษ ผู้ที่สามารถสนทนาเป็นภาษาอังกฤษได้นั้นต้องได้รับการศึกษาที่พิเศษไปกว่าการเรียนการสอนในสถานศึกษาทั่วไป หรือเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีการเรียนการใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก เช่น สถานศึกษานานาชาติ และหรือเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษา

มาจากประเทศที่มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ดังนั้น การฝึกพูดภาษาอังกฤษภายในห้องเรียนจึงไม่เพียงพอต่อการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญและหลากหลายในการพัฒนาการพูดและการฟังภาษาอังกฤษ โดยนักเรียนได้แสดงทัศนะพอสังเขปดังนี้

“...พอเรียนในชั่วโมงเสร็จหรือพอกลับบ้านแล้ว เราก็แทบไม่ได้ใช้ภาษาอีกนะค่ะ เพราะไม่รู้จะไปพูดกับใคร พ่อแม่เราก็ฟังไม่ออก จะโทร ไปคุยกับเพื่อนเป็นภาษาอังกฤษยังไม่ได้ใหญ่ จะมีบ้างก็แค่ตอนช่วยแม่ขายของให้ฝรั่งซึ่งโอกาสแบบนี้ก็น้อยมากจริงๆ...” (นักเรียนสถานศึกษา แห่งที่ 1)

“...เจอนักท่องเที่ยวชาวฝรั่ง ผมก็พยายามจะเข้าไปพูดกับเขา แต่เขากลับฟังไม่รู้เรื่อง เพราะผมไม่ค่อยได้ฝึกพูดกับใครนอกโรงเรียนเลย มันไม่รู้จะไปฝึกพูดกับใครครับ ก็เป็นปัญหาเหมือนกัน เพราะเรียนมาภาษามันไม่ได้ใช้เท่าที่ควร...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

ส่วนปัญหาสุดท้ายคือ ปัญหาการขาดแคลนโอกาสในการเรียนเพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้ของนักเรียน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า นักเรียนได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัจจัยด้านครอบครัว ทั้งปัญหาด้านความพร้อมทางเศรษฐกิจและความพร้อมด้านความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้ปกครองแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อได้รับการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยกันทั้งสิ้น ในกรณี ที่นักเรียนไม่มีโอกาสที่จะเรียนพิเศษเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่านักเรียนไม่มีเวลาที่จะอุทิศให้กับการศึกษาเพิ่มเติมในคอนเียน แม้ว่าทางครูจะมีจิตอาสาสอนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย แต่นักเรียนต้องรีบเดินทางกลับบ้านเพื่อช่วยเหลืองานทางบ้านและการทำมาหาเลี้ยงชีพของครอบครัว โดยที่นักเรียนจะใช้วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการพยายามศึกษาด้วยตนเอง อ่านบททบทวนบทเรียนให้มากขึ้น และสอบถามสิ่งที่ไม่เข้าใจในบทเรียน ดังตัวอย่างคำสนทนากลุ่มของนักเรียนที่ว่า

“...ถ้าครูจะให้เรียนคอนเียน ต้องถามแม่ก่อน ขึ้นอยู่กับแม่ แต่ส่วนมาก ไม่ได้หรอก ต้องรีบกลับบ้านไปช่วยงานที่บ้าน ไม่งั้นก็ไม่มีใครช่วยแม่ หนูก็ต้องอ่านบททบทวนเอาเองแล้วหาเวลาไปถามครูถ้าไม่เข้าใจ...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

กล่าวโดยสรุป ปัญหาที่นักเรียนประสบในการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษนั้น เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทเรียน ความยากของภาษา โอกาสที่จะได้ฝึกใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และเวลาที่จะอุทิศให้กับการเรียนเพิ่มเติมในคอนเียน ซึ่งนักเรียนมักจะใช้วิธีการแก้ไขปัญหามาจากบุคคลรอบข้างคือ เพื่อนที่เรียนได้เก่งกว่าและรุ่นพี่ที่เป็นเพื่อนบ้านกัน เป็นต้น

3. วิธีการและกลไกการปรับตัวจากมุมมองประสบการณ์ของผู้ปกครอง

จากการศึกษาวิจัยด้านวิธีการและกลไกการปรับตัวผ่านมุมมองประสบการณ์ของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองซึ่งเป็นปัจจัยด้านครอบครัวนั้น ได้ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนเป็นสมาชิกในครอบครัวซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเป็นผู้ได้รับผลจาก

สภาพความเป็นอยู่และกิจกรรมที่ครอบครัวของตนกระทำ ความพร้อมของครอบครัวในที่นี้ หมายถึง ความพร้อมด้านกำลังทรัพย์และความพร้อมด้านความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้ปกครองที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

ปัจจัยด้านครอบครัวเชิงบวก

ปัจจัยครอบครัวเป็นปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนโดยตรง ครอบครัวจึงมีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ครอบครัวที่มีความพร้อมด้านกำลังทรัพย์ที่มากกว่า จะสามารถให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนได้มากกว่าครอบครัวที่มีความเป็นอยู่แบบอัตคัดขาดแคลน ซึ่งเรียกปัจจัยนี้ได้ว่าเป็นปัจจัยด้านครอบครัวเชิงบวก ผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุนการจัดหาอุปกรณ์และสื่อเพื่อการเรียนรู้แก่นักเรียน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ชุดหนังสือเรียนเพิ่มเติม ชุดการฟังบทสนทนาภาษาอังกฤษ เป็นต้น ดังคำกล่าวของผู้ปกครองที่ว่า

“...ก็น้อมมาบอกว่า ลูกครูคนหนึ่งนะ เขามีคอมฯ ใช้แล้วนะแม่ แล้วลูกเขาก็เรียนดีพ่ะ... กับลูกเรานะ เราก็ต้องชวนขวนขวายหาคอมฯ มาให้ลูกเราใช้บ้างละ คือเราก็ไม่ได้มีเงินอะไรเยอะนะ แต่มีคนช่วยเหลือบ้าง เราเก็บเงินส่วนหนึ่งซื้อเองด้วย...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...เราจะซื้อหนังสือแบบฝึกหัดเพิ่มเติมให้เขาฝึกทำที่บ้าน ให้สติโจทย์ให้แตก เพราะเขาต้องพัฒนาตรงนี้ พลิกแพลงไม่ค่อยได้ ก็พยายามเสริมให้เขาได้ทำแบบฝึกหัดที่หลากหลายบ้าง...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

การส่งนักเรียนเรียนพิเศษเพิ่มเติมเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวที่มีความพร้อมมากกว่าครอบครัวอื่น ๆ โดยเชื่อว่าการเรียนพิเศษจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มเติมและช่วยเสริมสร้างพื้นฐานด้านภาษาที่ดียิ่งขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ปกครองที่ว่า

“...เราจ้างครูยุโรปมาสอนน้องตัวต่อตัว สองวันต่อสัปดาห์เป็น Conversation กับ Reading โดยส่วนตัว เราเชื่อว่าเด็กต้องเรียนเสริมนะ ให้เขาเรียนพิเศษด้านภาษาดังแต่อนุบาลแล้ว...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...จะส่งเขาเรียนพิเศษที่โรงเรียนอื่นตอนเย็นทุกวัน เพราะเข้มข้นกว่า แล้วต้องการให้เขาฝึกท่องคำศัพท์ด้วย เน้นการสะกดคำศัพท์...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

นอกจากนี้ ความพร้อมของผู้ปกครองด้านความรู้ความสามารถเป็นปัจจัยบวกที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนและปฏิบัติโดยเฉพาะทักษะการพูดและการฟัง โดยผู้ปกครองที่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้นั้นมักจะพูดสนทนากับนักเรียนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการฝึกฝนเพื่อการเรียนรู้ที่นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เราก็ไปเอาหนังสือเรียนของลูกนะแหละมานั่งอ่านดู แล้วพอตอนเย็นเจอเขาก็ลองพูดลองถามเขาให้เขาเล่าเรื่องที่เรียนแล้วให้เราฟังหน่อย ก็ทดสอบเขาใจว่ายังจำได้เปล่า อธิบายรู้เรื่องไหม บางทีก็ลองพูดภาษาอังกฤกับเขาบ้าง...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...ผมจะศึกษาและพยายามฝึกพูดเองก่อน แล้วก็เริ่มฝึกเป็นรายวันกับลูก โดยเราจะเล่นเกมกันบ้าง ห้ามพูดคำศัพท์ซ้ำกัน ถ้าใครพูดซ้ำ คนนั้นแพ้ แล้วธรรมชาติของเด็ก จะไม่ชอบความพ่ายแพ้ ต้องการเอาชนะผู้ใหญ่ ผมก็ใช้หลักการนี้ให้เกิดประโยชน์ เป็นการเรียนแบบไม่ให้เขารู้ตัวว่าเขากำลังเรียนอยู่นะ...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

ปัจจัยด้านครอบครัวเชิงลบ

ในส่วนปัจจัยด้านครอบครัวเชิงลบที่ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนนั้น ส่วนมากมีสาเหตุมาจากสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวนักเรียนมีฐานะยากจน โดยที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างรายวันและไม่ทุกวันซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอ บางครอบครัวมีเพียงสามที่มิรายรับ เนื่องจากภรรยาเจ็บป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพได้ จึงกลายเป็นแม่บ้านดูแลสมาชิกที่เหลือของครอบครัว เป็นต้น ดังนั้น การสนับสนุนปัจจัยทางการเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายกิจกรรมการเรียนรู้พิเศษของนักเรียนจึงไม่มี ทำให้นักเรียนดังกล่าวขาดโอกาสในการเรียนรู้ความกิจกรรมพิเศษ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีหากกิจกรรมพิเศษดังกล่าวจำเป็นจริง ๆ ผู้ปกครองจะขอยืมเงินเพื่อนบ้านแล้วจ่ายคืนในเดือนถัดไป ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ปกครอง

“...เราไม่มีเงินให้เขาไปเรียนพิเศษเหมือนลูกคนอื่น ๆ เขา ของบางอย่าง เช่น หนังสือเรียน เขาก็ไม่เคยมาบอกเราให้ซื้อให้หรือ เขายืมเพื่อนเขา ไม่เคยเรียกร้องอะไร บางทีเราก็ต้องยืมเพื่อนบ้านเอาบ้าง 200-500 บาท เพราะมันจำเป็นก็ต้องยืมเขาเอา...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 3)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปัจจัยด้านครอบครัวเป็นได้ทั้งปัจจัยที่ส่งผลทางบวกและทางลบต่อการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ที่พิเศษ ปัจจัยด้านครอบครัวจึงหมายถึงความพร้อมของครอบครัวที่จะให้การสนับสนุนพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน อันได้แก่ ความพร้อมด้านทุนทรัพย์ และความพร้อมด้านความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้ปกครอง นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีความพร้อมด้านการส่งเสริมมากกว่าย่อมได้รับโอกาสในการส่งเสริมด้านการเรียนรู้เพิ่มเติมที่ดีกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีความพร้อมน้อยกว่า

ตอนที่ 5 ผลการปรับตัวของสถานศึกษาสู่คุณภาพการบริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

ผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ หมายถึง ภาพรวมของผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ สามารถสรุป

ผลการวิจัยได้ทั้งหมดเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ แนวทางการประเมินผลการปรับตัวและผลการปรับตัวในการดำเนินงาน ดังตารางที่ 4 การสังเคราะห์ความสอดคล้องของกรอบแนวคิดเบื้องต้นของปัจจัยพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงองค์การและผลการปรับตัวของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่คุณภาพการบริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

1. แนวทางการประเมินผลการปรับตัว

แนวทางการประเมินผลการปรับตัวในการดำเนินงานของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษนั้น มี 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการประเมินผลแบบเป็นทางการ และแนวทางการประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ แนวทางการประเมินผลแบบเป็นทางการ หมายถึง แนวทางการประเมินผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่เป็นไปตามหลักการการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ การนิเทศการสอนของครู การทำวิจัยและรายงานผลการดำเนินงานของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนและผลงานการแข่งขันเชิงวิชาการ ส่วนแนวทางการประเมินผลแบบไม่เป็นทางการนั้นหมายถึง แนวทางการประเมินผลที่ใช้วิธีการที่หลากหลายและไม่มีการจัดทำรายงานการประเมินผลแสดงไว้ คือ การสังเกตบรรยากาศการดำเนินงานในสถานศึกษา และการรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมชุมชน

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์ผลการปรับตัวของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ การวิจัย	ปัจจัยพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลง องค์กร	ประเด็นสำคัญ	ปรากฏการณ์บังชี้	ปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กัน	คุณภาพการบริหารสถานศึกษา
3. ผลการปรับตัว ของสถานศึกษา	งานพันธกิจ (Task) องค์กร	แนวทางการ ประเมินผล - แบบเป็นทางการ	ปรากฏการณ์บังชี้ - การมีเหตุผลวิสัย ที่เน้นการร่วมมือและ การแก้ปัญหา (หน้า 193-194)	- ทำการนิเทศการติดตามเป็นรายภาคเรียน โดยผู้บริหารและหรือครูหัวหน้าระดับ สายชั้นเรียน - มีการร่วมมือกันแก้ไขปัญหในการ ดำเนินงาน - การมีผลสัมฤทธิ์ ทางการศึกษา	- เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนของครู กับหลักการจัดการศึกษาของสถานศึกษา - ครูสามารถนำผลการนิเทศไปพัฒนา การสอนของตนได้ - เกิดผลดีต่อครูไทยและครูต่างชาติในการ บริหารงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงและแก้ไข ปัญหาในการเรียนการสอน - เป็นการประเมินผลคุณภาพภายใน สถานศึกษา ทำให้ครูได้ศึกษาและ ตรวจสอบผลการดำเนินการสอนของตน และผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ การวิจัย	ปัจจัยพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลง องค์การ	ประเด็นสำคัญ	ปรากฏการณ์บ่งชี้	ปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กัน	คุณภาพการบริหารสถานศึกษา
3. ผลการปรับตัว ของสถานศึกษา	ปัจจัยด้านบุคลากร (People/ Human) - การพัฒนาศักยภาพ และความรู้ในการจัด การเรียนการสอนเป็น ภาษาอังกฤษ	ผลการปรับตัวใน การดำเนินงาน	- การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ของครูและนักเรียน (หน้า 196)	- ครูเปลี่ยนจากการต่อต้านการ เปลี่ยนแปลงเป็นความเข้าใจในการ เปลี่ยนแปลงและยอมรับการฝึกอบรม เพื่อเสริมความรู้และความสามารถ - นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน การสอนเป็นภาษาอังกฤษ	- เกิดผลดีต่อการพัฒนาครูเพื่อเตรียมตัวใน การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งครูเป็นปัจจัยด้านบุคลากรที่สำคัญในการ ดำเนินการจัดการเรียนการสอน - เกิดผลดีต่อกระบวนการจัดการเรียน การสอนของครูและผลการเรียนรู้ของ นักเรียน - ทำให้ครูได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อ พัฒนาการสอนของตน - เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและ พฤติกรรมการปรับตัวด้านการสอนของครู นำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา พัฒนาเป็นผลงานด้านวิชาชีพของครู
			- การพัฒนาการด้าน การสอนและผลงานทาง วิชาชีพของครู (หน้า 198)	- ครูได้เรียนรู้เทคนิควิธีการสอนจาก การฝึกอบรมเตรียมความพร้อมและ นำมาใช้ในการสอนทำให้เกิดการ พัฒนาการสอนของครู - ครูได้ส่งเสริมประสบการณ์ในการสอน และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ให้พัฒนาผลงานทางวิชาชีพ	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ การวิจัย	ปัจจัยพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลง องค์กร	ประเด็นสำคัญ	ปรากฏการณ์บ่งชี้	ปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กัน	คุณภาพการบริหารสถานศึกษา
3. ผลการปรับตัว ของสถานศึกษา	บุคลากร (People/ Human) - การพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียน	ผลการปรับตัวใน การดำเนินงาน (ต่อ)	- ผลการเรียนรู้ของ นักเรียน (หน้า 198) - ความพึงพอใจในการจัด การเรียนการสอน (หน้า 200) - ข้อคิดเห็นด้านสภาพ ปัญหาการจัดการเรียน การสอน (หน้า 200)	- นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ก่อนและหลังการเรียนการสอน ที่ต่างกัน โดยนักเรียนมีความรู้มากขึ้น หลังทำการสอน - นักเรียนมีการนำภาษาอังกฤษไปใช้ ได้บ้างในชีวิตประจำวันตามแต่โอกาส จะอำนวย - ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการเรียน การสอนในระดับปานกลาง - ผู้ปกครองได้เสนอสภาพปัญหาการจัด การเรียนการสอนเพื่อการแก้ไขและ พัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้นใน 4 มิติ คือ มิติคุณวุฒิ มิติงบประมาณ มิติกิจกรรมพิเศษ และมิติด้าน สภาพแวดล้อม	- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน สูงขึ้น - เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นการสื่อสาร ทางภาษาในชีวิตจริงได้ - เป็นผลสะท้อนกลับต่อการบริหารที่ควร ตรวจสอบปัญหาในส่วนที่สถานศึกษา ควรได้รับการปรับปรุง - ทำให้สถานศึกษาได้รับผลสะท้อนกลับ อันเป็นส่วนสำคัญในทฤษฎีกระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่มีปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการ ปัจจัยนำออก ผลลัพธ์ และผลสะท้อนกลับ (Feedback)

1.1 แนวทางการประเมินผลแบบเป็นทางการ

การนิเทศการสอนของครู

การนิเทศการสอนของครูเป็นแนวทางการประเมินผลการดำเนินงานที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามที่หน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดไว้ โดยการนิเทศการสอนเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศการสอนและผู้ที่ได้รับการนิเทศการสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการดำเนินการสอนของครูให้มีความถูกต้องสอดคล้องกับหลักการการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อร่วมกันปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสอนของครูมุ่งสู่การพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมครูให้จัดทำกรวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาในการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และสุดท้ายเป็นเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของสถานศึกษา

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการนิเทศการสอนในระดับปฏิบัติการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูอาวุโสที่มีประสบการณ์ในการทำงานซึ่งอาจเป็นครูหัวหน้าระดับสายชั้นเรียน เช่น ครูหัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำการนิเทศการสอนครูที่สอนนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นต้น โดยครูผู้นิเทศจะทำการนิเทศการสอนและรายงานผลเป็นรายภาคเรียน ในการนิเทศการสอน ผู้นิเทศจะกรอกข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ลงแบบสำรวจการเยี่ยมชั้นเรียนพร้อมระบุข้อเสนอแนะเพื่อครูสามารถนำไปปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจะทำการตรวจสอบการนิเทศการสอนจากรายงานผลนิเทศและทำการนิเทศการสอนในกรณีที่ครูมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ซึ่งแสดงถึงหลักการกระจายอำนาจทางการบริหาร

รูปแบบการนิเทศการสอนที่สำคัญที่พบในการวิจัยคือ การนิเทศเพื่อนเน้นการร่วมมือแก้ไขและปรับปรุงการสอน (Clinical Supervision) ระหว่างครูไทยและครูต่างชาติ โดยเฉพาะเมื่อเริ่มต้นปีการศึกษา ครูไทยที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาและการสอน ซึ่งส่วนมากเป็นครูไทยที่สอนวิชาภาษาอังกฤษจะเป็นผู้ทำการนิเทศการสอนกับครูต่างชาติ โดยครูไทยจะทำการสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูต่างชาติเป็นเวลา 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ในช่วงต้นภาคเรียนในแต่ละครั้ง จะทำการประเมินผลตามแบบสำรวจและทำการสอบถามข้อข้องใจในการสอนของครูและเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ตนเข้าใจว่ามีความถูกต้องกับครูต่างชาติหรือไม่ อย่างไร เมื่อพบปัญหาแล้ว ครูจะร่วมมือกันอภิปรายถึงปัญหา ค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหา นั้น เมื่อเข้าใจถูกต้องตรงกันแล้ว ครูไทยจะทำการนิเทศการสอนในครั้งต่อไปตามที่ได้นำคำแนะนำการนิเทศการสอนกับครูต่างชาติในครั้งต่อไป ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูที่ว่า

“...พี่จะทำการนิเทศการสอนพวกครูต่างชาติเอง ยิ่งถ้าเพิ่งเข้ามาสอนใหม่ ๆ ต้องคอยไปสังเกตการณ์ในห้องเรียน จดโน้ตรายละเอียดไว้ด้วย พอท้ายชั่วโมงจะสอบถามเขาว่าทำไมสอนแบบนี้ เราแสดงความคิดเห็นที่สำคัญออกไป แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบ้าง ถ้ามีปัญหาการสอนก็ต้องช่วยกัน

คิดหาทางออก เช่น เขาสื่อสารกับเด็กไม่ได้เขาก็ต้องไปเรียนรู้ภาษาไทยง่าย ๆ ที่ใช้ในการจัดการห้องเรียน เช่น ให้เด็กอยู่ด้วยกัน หรือถ้ามีปัญหาด้านเทคนิคการสอนก็จะแนะนำวิธีการไปให้ลองไปใช้ดู แล้วนัดเขาอีกทีว่าเราจะเข้ามาดูวันไหน ให้เขาเตรียมพร้อมไว้...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

จึงจะเห็นได้ว่า การนิเทศการสอนระหว่างครูไทยผู้ทำการนิเทศและครูต่างชาติเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทดลองเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ เพื่อให้ครูต่างชาติได้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอน

การทำวิจัยและรายงานผลการดำเนินงานของครู

การทำวิจัยและรายงานผลการดำเนินงานของครูเป็นนโยบายการติดตามและการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่หน่วยงานต้นสังกัดได้ส่งเสริมและกระตุ้นให้สถานศึกษาจัดทำเพื่อเป็นการประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เป็นการศึกษาจากผลการเรียนรู้ของนักเรียนสะท้อนสู่ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยของครูส่วนใหญ่พบว่า ครูและนักเรียนต้องใช้เวลาในการปรับตัวกับการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยมีการใช้ภาษาอังกฤษในการสอนแทนการใช้ภาษาไทย และบางวิชาสอนโดยครูต่างชาติ ในระยะแรก ๆ นักเรียนไม่คุ้นเคยกับการเรียนเป็นภาษาอังกฤษและไม่ทราบความหมายของคำศัพท์ ครูไทยจึงเสียเวลากับการสอนคำศัพท์ให้นักเรียน ทำให้การสอนเกิดความล่าช้า ไม่ทันตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในชั่วโมง และครูต่างชาติต้องเรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาไทยง่าย ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของตน อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาคือประมาณสองเดือนหลังเริ่มการเรียนการสอนแล้ว ทั้งครูและนักเรียนเริ่มมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาอังกฤษนั้นอยู่ในระดับที่สูงกว่าระยะเริ่มต้นช่วงเริ่มภาคเรียน นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาคณิตศาสตร์ที่ต้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของครูและนักเรียนที่ว่า

“...ต้องใช้เวลานะ ตอนแรกเสียเวลาไปกับการสอนศัพท์ เด็กเรียนไม่รู้เรื่อง ครูก็ต้องอธิบายความหมายก่อนไง ขำขันก็ไม่ได้ แต่เนื้อหามันมีมากกว่านั้น สุดท้ายก็สอนกันไม่ทัน ต่อมาครูจะให้นักเรียนไปค้นคำศัพท์กันก่อนบ้าง หรือคนที่รู้ในห้องช่วยเพื่อนบ้าง ผลก็ดีขึ้น...”

“...เรียนไม่รู้เรื่องอะครับ โดยเฉพาะวิทย์ แต่พยายามเดาเอาจากรูปภาพบ้างถามเพื่อนบ้าง เพราะถามครูต่างชาติ ก็ยังเกร็ง ๆ อยู่ ยังพูดภาษาไม่ได้ ส่วนมากผมดูเพื่อนเอา...”

โดยสรุป การทำวิจัยและรายงานผลการดำเนินงานของครูเป็นแนวทางการประเมินผลที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาพยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาและตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของตนเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการศึกษาแบบองค์รวม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนและผลงานการแข่งขันเชิงวิชาการ

การสอบวัดผลการเรียนรู้เป็นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้นเป็นแนวทางการทดสอบความรู้ความสามารถของนักเรียนอย่างหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ชี้ผลด้วยตัวเลขหรือคะแนนที่ครูทำการตรวจข้อสอบในแต่ละภาคเรียน แล้วนำผลคะแนนดังกล่าวมารวมกันเป็นคะแนนรวมต่อปีการศึกษา ส่วนผลงานการแข่งขันเชิงวิชาการเป็นการต่อยอดทางการเรียนรู้ของนักเรียนและครูให้เกิดประสบการณ์การแสดงออกทางความรู้ความสามารถของนักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนจากครู ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายรูปแบบ อาทิ การแข่งขันแสดงบทบาทสมมติหรือการเล่นละครสั้น (Mini Roleplay/ Skit) การแข่งขันการตอบปัญหาภาษาอังกฤษ (Quiz) การแข่งขันด้านสุนทรพจน์ (Speech) เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สถานศึกษาทุกแห่งมีการส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันเชิงวิชาการ ทั้งในระดับเขตและกลุ่ม เพื่อเป็นเวทีในการแสดงความรู้และพัฒนาความสามารถของนักเรียนนอกสถานศึกษา ส่วนผลการแข่งขันนั้น พบว่า สถานศึกษามีทั้งที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับภาค รองชนะเลิศ รางวัลชมเชย และไม่ได้รับรางวัลใด ๆ เลย

1.2 แนวทางการประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ

การสังเกตบรรยากาศการดำเนินงานในสถานศึกษา

การสังเกตเป็นแนวทางการประเมินผลด้วยเทคนิควิธีการเชิงคุณภาพโดยข้อมูลที่รับจะเป็นจริงและเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษามักจะคอยสังเกตบรรยากาศการดำเนินงานในสถานศึกษา การประชุมครู ตลอดจนการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่สามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลการทำงานของครูและผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ผอ.จะสังเกตเวลาที่มีการประชุมครูกัน ดูว่าใครอาสาด้านใด แสดงความคิดเห็นอย่างไร ซึ่งแปลว่า เขาอยากจะทำกิจกรรมอะไร เก่งหรือถนัดด้านใดมากกว่า ซึ่งจะส่งผลดีกับงาน...” (ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...หลายครั้งที่พี่จะเดินเมียง ๆ สังเกตห้องเรียนที่ครูเขาสอน แต่ทำแบบไม่ให้เขารู้ตัวนะ ไม่ให้เขารู้ว่าเราไปสังเกตไปประเมินการสอนเขา คือไม่ได้จับผิดอะไรใคร แต่ผลการทำงานของครูจะส่งผลกับเด็กและโรงเรียนในที่สุด เราก็ต้องคอยตรวจตราไว้...ถ้านักเรียนพูดคุยกับครูต่างชาติ เช่น ทักทายคอนเซ็ปต์ แล้วครูก็พูดได้ตอบกลับ ไปกลับมา อย่างนี้แปลว่า นักเรียนไม่กลัวที่จะพูดกับครู ไม่กลัวที่พูดภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนเขา แปลว่า ครูมาถูกทางแล้ว เรามาถูกทางแล้ว...” (ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งที่ 3)

การรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมชุมชน

การรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ในการดำเนินงานจากคนในสังคมชุมชนเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่ช่วยในการประเมินผลการบริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนแนวทางใหม่ ซึ่งรวมถึงการ สอบถามพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา การยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนี้ ยังได้สะท้อนแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาอีกด้วย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำข้อคิดเห็นดังกล่าวมานำเสนอในที่ประชุมและร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) นี้เองเป็นการเติมเต็มกระบวนการดำเนินงานให้เกิดความสมบูรณ์และเกิดการ พัฒนาที่เป็นระบบตามวงจรการบริหารสถานศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า

“...อย่างที่ได้อธิบายไว้ ผู้ปกครองกับชุมชนจะมีบทบาทกับ โรงเรียนมาก เพราะผู้ปกครอง ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เราต้องเปิดทางให้เขา ดังนั้น เมื่อผู้ปกครองแสดงทัศนะหรือ คำหนิอะไร เราต้องรับไว้ก่อน แล้วเอาเข้าที่ประชุมตรวจสอบ...” (ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...ในฐานะที่เป็นกรรมการสถานศึกษา ผมจะแวะเวียนมาที่โรงเรียนบ่อย เพราะอยู่ ใกล้บ้านด้วย มาเยี่ยมเยียนครู ผอ. ทักทาย ไปก็สังเกตการณ์ไปด้วย จะพูดคุยซักถามครูอยู่เรื่อยๆ สอนเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาอะไรกันไหม ซึ่งผลที่ได้เขาจะสะท้อนกันออกมาเองก็ใช้เป็นส่วนหนึ่ง ในการประเมินตรวจสอบได้ เวลาประชุม ผมก็จะใส่ข้อมูลตรงนี้ไปด้วย...” (กรรมการสถานศึกษา แห่งที่ 3)

โดยสรุป แนวทางการประเมินผลการปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เป็นการติดตามและวัดผลด้วยเทคนิควิธีการเชิงคุณภาพและปริมาณ ทั้งแบบที่เป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษามากกว่าจะดูการวัดผล การเรียนการสอนด้วยผลสัมฤทธิ์ที่เป็นคะแนนของนักเรียนอย่างเดียว ผลการประเมินเป็นภาพรวม ที่ได้จึงสะท้อนผลการปรับตัวในการดำเนินงานการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษอย่างแท้จริง

2. ผลการปรับตัวในการดำเนินงาน

ผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเป็นการแสดง ข้อค้นพบในการวิจัยถึงภาพรวมของผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งรวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติของครูและนักเรียน การพัฒนาการ ด้านความรู้และการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ความพึงพอใจในการจัด การเรียนการสอน และข้อคิดเห็นด้านสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน

2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติของครูและนักเรียน

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำกระบวนการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงแนวทางการสอนมาทำการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาที่สังกัดองค์กรปกครอง

ท้องถิ่นนั้น ผลการวิจัยพบว่า ในระยะแรก ครูและนักเรียนมีทัศนคติที่ต่อต้านการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยที่ครูรู้สึกว่าคุณเองต้องทุ่มเทกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ด้านภาษาและพัฒนาความสามารถด้านการสอนเป็นภาษาอังกฤษ โดยต้องสละเวลาในวันหยุดราชการและวันทำการเพื่ออุทิศให้กับการฝึกอบรมเสริมความรู้และการประชุมรายสัปดาห์หลังทำการเรียนการสอน ในขณะที่ครูในสถานศึกษาอื่นไม่จำเป็นต้องทุ่มเทเวลาและพลังกายแรงใจให้กับการทำงานมากเช่นนี้ ครูจึงเกิดความท้อแท้และเหนื่อยล้าในการทำงาน ดังคำให้สัมภาษณ์ของครู

“...ครูเขาก็ด้านการเปลี่ยนแปลงกันนะ เพราะการฝึกฝนด้านภาษามันต้องใช้เวลา ต้องเกาะติด แต่บางที ผู้ใหญ่เขาก็อยากเห็นผลเร็ว ๆ ใจ ครูส่วนหนึ่งก็เครียดกัน ท้อแท้กัน..” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...การฝึกอบรมนี้ก็ยากนะ เนื้อหาเยอะมาก พยายามคิดว่า จะเอาไปสอนเด็กได้ไหมเนี่ย แล้วต้องสอบหลังอบรมด้วย คิดแล้วก็กลุ้ม...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

ส่วนด้านนักเรียนนั้น พบว่า เคยมีทัศนคติแง่ลบกับการเรียนภาษาอังกฤษ โดยเข้าใจว่าการเรียนภาษาอังกฤษอย่างเดียวก็น่าเบื่ออยู่แล้ว สำหรับแนวทางการเรียนการสอนใหม่ที่ต้องเรียนวิชาอื่นเป็นภาษาอังกฤษยังเป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้เลย นักเรียนมีความกังวลใจเกี่ยวกับการเรียนส่งผลให้ไม่อยากเข้าเรียน ดังตัวอย่างคำสนทนากลุ่มที่ว่า

“...ตอนแรกเราคิดว่าต้องยากแน่เลย คงทำไม่ได้ ฟังไม่รู้เรื่อง ยิ่งเรียนวิทย์ เรียนเลข ยิ่งงง แต่พอเรียน ๆ ไป ก็ทำได้เอา ครูต่างชาติเขาก็พูดไทยได้นิดหน่อยด้วย สงสัยตอนแรกเรากลัวไปก่อน...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...ฟังครูสอนไม่รู้เรื่องเลย สอนอะไรฟังสำเนียงครูเขาไม่ค่อยออก แต่พอนาน ๆ ไป เริ่มฟังออกว่า ครูเขาพูดแปลว่าอะไร ต้องอาศัยความเคยชินและการฟังบ่อย ๆ ตอนนี้ก็ดีขึ้น ไม่ค่อยกลัวแล้ว เรียนสนุกขึ้นด้วย...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

อย่างไรก็ตาม จากการเฝ้าติดตามและประเมินผลหลังจากการดำเนินการสอนมาสักระยะหนึ่งแล้ว พบว่า ครูมีความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ โดยครูยอมรับว่า การเข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนช่วยให้ครูเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานและการเปลี่ยนแปลง มีความต้องการแสวงหาความรู้เทคนิคการสอนแบบใหม่ ตลอดจนเกิดความต้องการพัฒนาวิชาชีพของตน

นอกจากนี้ ครูยังรู้สึกภูมิใจและตระหนักถึงผลการดำเนินงานของครูในการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ จะส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ เพราะเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่พิเศษกว่าสถานศึกษาแห่งอื่น ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...แรก ๆ ก็เหนื่อยมากนะ ทั้งเหนื่อยกายเหนื่อยใจสารพัด แต่ผลที่มันออกมา ณ ตอนนั้นก็พอใจแล้วนะ พอใจระดับหนึ่ง เราสอนเด็กตามอัธยาศัยและความพร้อมของเด็กด้วย ก็ภูมิใจที่มีส่วนให้โรงเรียนได้พัฒนาด้วย ครูก็หวังว่าอย่างนั้น...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 3)

โดยสรุป ทั้งครูและนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ อันแสดงถึงผลการปรับตัวต่อการเรียนการสอนที่สำคัญ เมื่อครูและนักเรียนเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งเป็นทัศนคติด้านบวกต่อการเรียนการสอนแล้วจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของกระบวนการเรียนการสอนในส่วนที่เหลือต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

2.2 การพัฒนาการด้านการสอนและผลงานทางวิชาชีพของครู

การพัฒนาการด้านการสอนและผลงานทางวิชาชีพของครูเป็นส่วนหนึ่งของผลการปรับตัวของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครูแล้วก่อให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมการสอนของครู โดยครูมีการพัฒนาการทางการสอนเริ่มจากการเข้ารับการฝึกอบรมเสริมความรู้อันเป็นขั้นแรกของการเตรียมความพร้อมให้ครูก่อนการปฏิบัติการสอนจริง ครูได้รับความรู้และเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่และประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในห้องเรียนของตน ถึงแม้ว่าครูไทยและครูต่างชาติจะมีการแบ่งบทเรียนและวิชาที่สอนที่แยกกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ครูไทยสอนวิชาภาษาอังกฤษหลัก และครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษเสริม แต่โดยส่วนใหญ่แล้วครูจะสอนให้ครอบคลุมทักษะสี่ด้านของภาษา คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในช่วงเวลาการเรียนการสอนนั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูที่ว่า

“...ครูสอนรวมกันทั้งสี่ทักษะนะ เราอาจจะเน้นสนทนาน้อยหน่อย เน้นแกรมม่าเยอะหน่อย เพราะสอนวิชาหลัก แต่ต้องมีครบหมดทั้งสี่ทักษะ ขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ เป็นความรู้ใหม่สำหรับเราเหมือนกัน...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 1)

ส่วนการพัฒนาผลงานทางวิชาชีพของครูนั้น พบว่า ครูได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร อปท. และผู้บริหารสถานศึกษาให้พัฒนาผลงานทางวิชาชีพ โดยครูได้นำความรู้และประสบการณ์จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมาร่วมพัฒนาเป็นองค์ความรู้ของครูพร้อมกับการศึกษาค้นคว้าในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เข้าพบที่ปรึกษาทางการพัฒนาผลงานวิชาชีพและพัฒนาถื่นกรองออกมาเป็นผลงานทางวิชาชีพของครู การพัฒนาผลงานทางวิชาชีพของครูจึงเป็นผลลัพธ์ที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ของครูอันเป็นผลการปรับตัวต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอีกหนึ่งเกณฑ์ชี้วัดผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

และผลการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ก่อน (Pre-Test) และหลังกระบวนการเรียนการสอน (Post-Test) ที่แตกต่างกัน โดยผลคะแนนหลังการสอนจะสูงกว่าก่อนทำการเรียนการสอน และมีการพัฒนาการด้านผลคะแนน ดังคำสนทนากลุ่มที่ว่า

“...ผมรู้เรื่องมากขึ้น อย่างน้อยผมรู้คำศัพท์ ผมดูภาพด้วย ก็เดาเนื้อเรื่องได้บ้าง...”

(นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...ผลการเรียนดีขึ้นค่ะ ได้เกรด 3.9 จะอยู่ที่ 1 หรือไม่กี่ที่ 2 ค่ะ...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...หนูว่า หนูเรียนดีขึ้นมากกว่าเดิม อย่างน้อยก็เข้าใจบทเรียนภาษาอังกฤษได้ง่ายขึ้น อาจเพราะเราต้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษทุกวันเลยหรือเปล่าก็ไม่รู้...” (นักเรียนสถานศึกษาแห่งที่ 2)

สำหรับผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้สนทนาได้บ้างในชีวิตประจำวัน เช่น ช่วยครอบครัวขายของให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือให้สนทนากับนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นตนเอง อย่างไรก็ตาม นักเรียนได้พบอุปสรรคในการนำภาษาอังกฤษไปใช้เช่นกัน เนื่องจากขาดบุคคลที่จะสามารถสนทนาด้วยได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อาจไม่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดในการสะท้อนภาพรวมของผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในแต่ละแห่งได้ เนื่องจากผลคะแนนที่วัดได้อาจขาดความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของข้อมูล เนื่องจากได้รับผลกระทบจากตัวแปรอื่นขณะทำการวัดผล ดังนั้นจึงควรมีการพิจารณาผลการเรียนรู้อย่างอื่นประกอบด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...เราดูหลายอย่างนะสำหรับผลการดำเนินงาน ดูเกรดเด็กด้วย ปล่อยเกรดหรือเปล่า คำพวกนี้เป็นเพียงตัวเลขนะ ไปยึดเป็นหลักไม่ได้ อาจจะสำคัญอะไรมาบ้าง เชื่อถือไม่ค่อยได้ แต่ถ้าดูที่ความสามารถของเด็ก มันประจักษ์ชัดเลยไง เขาพูดได้ตอบครูได้ ไปแข่งงานวิชาการได้ โดยเฉพาะถ้าเทียบกับเด็กธรรมดาแล้ว เขาต้องเรียนได้ดีกว่านะทางด้านภาษา...” (กรรมการสถานศึกษาแห่งที่ 2)

ความคิดเห็นข้างต้นของกรรมการสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองด้านการให้ความสำคัญกับผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ดังทัศนะที่ว่า

“...ครอบครัวของเรานี้จะไม่ให้ความสำคัญกับการจัดลำดับเลขนะ ลูกผมมาบอกว่า สอบได้ที่ 1 ได้ที่ 2 นี่ผมไม่ได้ใส่ใจมาก โอเค คือในระดับเพื่อนเขา เขาก่งแล้วละ แต่ผมดูในระดับข้างนอกมากกว่า ในชีวิตประจำวัน คุณเอาไปใช้ได้ไหม คุณเรียนรู้เป็นอย่างไร นั่นคือระดับของการพัฒนาการทางการเรียนรู้ของเด็ก ไม่ใช่วัดกันที่ลำดับ ที่ตัวเลข...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

จากคำกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นการวัดค่าการเรียนรู้ในเชิงปริมาณซึ่งไม่เพียงพอต่อการพิจารณาถึงภาพรวมของผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งผลการปรับตัวของสถานศึกษาควรสะท้อนออกมาเป็นความสามารถของนักเรียนในการสื่อสารหรือสนทนาเป็นภาษาอังกฤษและการรู้จักนำความรู้ที่ได้รับในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ประจำวันได้

2.4 ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยด้านปัจจัยด้านความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในระดับหนึ่งคือระดับปานกลางเท่านั้น และเห็นด้วยกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...เราพอใจการจัดการเรียนการสอนระดับหนึ่งนะ ปานกลางมั้ง อาจจะให้สัก 3/5 ก็ได้ ชอบที่เขาขอให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย เราเลยพากันไปเข้าประชุมที่โรงเรียนแล้วร่วมมือกันนำเสนอความคิดเห็นในการสอนด้วย ผอ. โรงเรียนและรองนายกฯ (รองนายกเทศมนตรี) ก็ได้แต่นำเสนอเขาไปนะ เขาจะว่าไงก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่ก็รู้สึกดีใจที่เขาอยากฟังเราบ้างนะ อาจจะช่วยแก้ไขอะไรได้บ้าง...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...พอใจปานกลางนะ ปีที่แล้ว 2/5 ปีนี้เอาไป 3/5 ก็แล้วกัน ดีขึ้นมาหน่อยนึง มันมีปัญหาหลายอย่างมั้ง อาจจะเด็กเราด้วย ไม่ได้โทษครูเขาอย่างเดียว...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...ผมว่า เขาจัดกันยังไม่เต็มที่นะครับ ผมอยากให้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษให้มากกว่านี้หน่อย มันยังไม่เต็มที่ ผมก็พอใจแบบปานกลางแล้วกัน...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

2.5 ข้อคิดเห็นด้านสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นด้านการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 มิติ คือ มิติด้านครูต่างชาติ มิติด้านงบประมาณ มิติด้านกิจกรรมพิเศษ และมิติด้านสภาพแวดล้อม

มิติด้านครูต่างชาติ

มิติด้านครูต่างชาติ หมายถึง การว่าจ้างครูต่างชาติเพื่อทำการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ พบว่า ผู้ปกครองยังไม่พึงพอใจเท่าที่ควร เนื่องจากครูต่างชาติที่สถานศึกษาว่าจ้างนั้น ไม่ใช่ครูที่เป็นเจ้าของภาษา (First Language/ Native Speaker/ Mother Tongue) แต่เป็นครูที่มาจากประเทศที่มีการเรียนและการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ซึ่งในที่นี่ส่วนมากเป็นครูที่มาจากประเทศฟิลิปปินส์ ดังนั้น สำเนียงการพูดของครูต่างชาติเหล่านี้จึงมีความแตกต่างจากสำเนียงภาษาอังกฤษทั้งแบบภาษาอังกฤษ-อังกฤษ (British English) และภาษาอังกฤษ-อเมริกัน (American

English) ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสำเนียงระดับสากล ผลกระทบจากการว่าจ้างครูต่างชาตินี้จึงเป็นการถ่ายทอดสำเนียงภาษาอังกฤษที่แตกต่างจากสำเนียงสากลสู่นักเรียน นักเรียนเกิดการพัฒนาการพูดและการฟังด้วยสำเนียงภาษาอังกฤษแบบชาวฟิลิปปินส์ จึงก่อให้เกิดความยากลำบากในการสื่อสารกับผู้พูดภาษาอังกฤษที่ใช้สำเนียงสากลโดยทั่วไป ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...คือไม่เข้าใจว่าทำไมต้องมาสอนลูกเราพูดคำว่าจักรยาน “Bicycle” (บายซิเคิ้ล) ว่า “บายสิแซ่ว” คือมันไม่ใช่อะ ครูไม่เคยได้ยินนะ “บายสิแซ่ว” เนี่ย ฝรั่งเศสก็ไม่อ่านว่า “บายสิแซ่ว” แน่นอน เครียดเลยนะ ครู เป็นจ๊ะนี่ ลูกเราไปเรียนอะไรมาเนี่ย กลุ่ม...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 2)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การสอนภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงที่ไม่เป็นสากลนั้นส่งผลกระทบต่อเชิงประจักษ์แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจากการส่งนักเรียนเข้าแข่งขันเชิงวิชาการประเภทละครสั้น (Skit) หรือสุนทรพจน์ (Speech) โดยนักเรียนพลาดโอกาสสำคัญในการได้รับรางวัลชนะเลิศซึ่งเป็นผลมาจากสำเนียงการพูดสนทนาภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ไม่อาจเทียบเคียงได้กับสำเนียงภาษาในระดับสากล สร้างความงุนงงกับผู้ชมผู้ฟัง จึงทำให้พลาดรางวัลชนะเลิศดังกล่าว ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็เนื่องมาจากการที่นักเรียนได้รับการเรียนการสอนด้วยสำเนียงภาษาที่แตกต่างไปจากสำเนียงภาษาสากล ดังคำกล่าวของผู้บริหารสถานศึกษาที่ว่า

“...ก็ต้องยอมรับนะว่า ที่เด็กเราไม่ได้รับรางวัลก็เป็นเพราะสำเนียงการพูดภาษาอังกฤษของเขาที่มันยังไม่เป็นแบบสากลเหมือนเด็กโรงเรียนอื่นนะ ครูต่างชาติที่นี่ไม่ใช่เจ้าของภาษา สำเนียงยังไม่ถูกต้อง เด็กก็เลยพูดเพี้ยนบ้าง...” (ผู้บริหารด้านวิชาการสถานศึกษาแห่งที่ 1)

จึงสรุปได้ว่า มิติด้านครูต่างชาติที่สถานศึกษาว่าจ้างมาเพื่อจัดการเรียนการสอนยังไม่ได้รับความพึงพอใจ เนื่องจากสำเนียงการพูดภาษาอังกฤษที่ผิดเพี้ยนไปจากสำเนียงภาษาอังกฤษในระดับสากล จึงยังไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่ของผู้ปกครองนักเรียน และได้ส่งผลกระทบโดยตรงกับนักเรียนในการรับรู้และเรียนรู้ทักษะด้านการฟังและการพูดตามสำเนียงภาษาของครูต่างชาติเหล่านี้

มิติด้านงบประมาณ

ความพึงพอใจในมิติด้านงบประมาณเป็นอีกมิติหนึ่งที่ได้รับเสียงสะท้อนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าควรได้รับการปรับปรุงจากหน่วยงานต้นสังกัดคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยมีการเรียกร้องให้ อปท. ได้มีการเพิ่มเติมหรือให้คงงบประมาณการจัดสรรเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากผู้ปกครองไม่เท่ากัน ทั้งนี้ เพราะเป็นผลมาจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริจาคตर्फย สถานศึกษาจำต้องบริหารจัดการทางการเงินด้วยตนเอง ซึ่งกลายเป็นความยากลำบากและความท้าทายทางการบริหารการศึกษา เนื่องจากนักเรียนเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากปัจจัยนี้โดยตรง ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...เด็กที่นี้ยากจน เวลากลางคืนต้องไปช่วยผู้ปกครองทำงาน ช่วยขายของเราไม่ได้ เรียกเก็บเงินเพิ่มจากผู้ปกครองหรือ อาจเก็บได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่พอกับการจ้างครูต่างชาติหรือ เพราะเงินรายหัวแบ่งเท่ากัน ฉะนั้นเราก็ทำเท่าที่ทำได้...” (ผู้บริหารด้านวิชาการสถานศึกษาแห่งที่ 1)

นอกจากนี้ อปท. บางแห่งได้มีการจัดโครงการการศึกษาภาคฤดูร้อนในต่างประเทศ โดยคัดเลือกนักเรียนจากผลการเรียน อปท. จัดงบประมาณสนับสนุนส่วนหนึ่งและผู้ปกครองต้องรับผิดชอบเงินสนับสนุนส่วนที่เหลือ โดยจากการจัดประชุมนัดพบระหว่าง อปท. สถานศึกษา และผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า อปท. ควรที่จะให้งบประมาณสนับสนุนทั้งโครงการ เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาตามการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองที่ประสงค์จะให้บุตรหลานของตนได้เข้าร่วมโครงการได้ยอมรับว่าหาก อปท. ไม่สามารถทำได้ ผู้ปกครองก็ต้องยอมรับค่าใช้จ่ายในส่วนนั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดีที่สุด ดังคำให้สัมภาษณ์นี้ว่า

“...เขาก็น่าจะออกให้หมดนะ เพราะมันเป็นโครงการของเขานะ เราก็อยากให้เด็กไปอยู่แล้วละ งบประมาณมันก็ไม่น่าจะเยอะอะไร ไปแค่ปีละครั้งเอง อยู่เรียนที่นั่นสามสัปดาห์ ถ้าเขาไม่ออกให้ สุดท้ายเราก็จะออกกันเอง มันแข่งขันกันสูงนะ แต่ถ้าลูกเราได้ไป ก็คงต้องหาเงินในส่วนนั้นสำรองไว้...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 3)

มิติด้านกิจกรรมพิเศษ

ส่วนมิติด้านกิจกรรมพิเศษนั้น พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการให้สถานศึกษามีการเพิ่มเติมการจัดกิจกรรมพิเศษที่มีความต่อเนื่องเพื่อเป็นช่องทางให้นักเรียนสามารถแสดงความสามารถด้านภาษาให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ดังกล่าวไว้ว่า

“...ยังไม่พอนะสำหรับสนามหรือเวทีการให้นักเรียนแสดงความสามารถด้านภาษา เป็นกิจกรรมพิเศษนะ เหมือนโรงเรียนนั้นให้เรือจ้างมารับส่ง แต่ไม่ยอมให้ไม้พายติดมาด้วย ... ไม้พายหมายถึง บังคับสนับสนุนการเรียนการสอนของเด็กนะ เราต้องสร้างเวทีแห่งการแสดงออกให้กับเด็ก ต้องสร้างสังคมสองภาษา จัดไปสิครับ กิจกรรมพิเศษอะไรก็ได้ ขออย่างเดียวครับ ให้จัดแบบต่อเนื่องกัน ไม่ใช่มาวันเดียวแล้วหายไปเลย เราต้องสร้างให้เป็นวัฒนธรรมสองภาษารับ...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...พวกกิจกรรมวิชาการที่โรงเรียนก็คือนะ แด่เดียวเห็นเจิบ ๆ ไป เหมือนไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าไร ดูแผ่ว ๆ ลงไป เราก็อยากสนับสนุนกิจกรรมที่ลูกเรามีส่วนร่วมได้ น่าจะทำเรื่อย ๆ...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

กิจกรรมการเข้าค่ายภาษาอังกฤษยังเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ผู้ปกครองมีความยินดีให้การสนับสนุนสถานศึกษาโดยคิดว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาและการมี

ปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกสถานศึกษาของนักเรียน ทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมทักษะการพูดและความกล้าในการฝึกพูดภาษาอังกฤษอีกด้วย ดังทำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...แต่ก่อนเขาจัดกิจกรรมบ่อยนะ พาไปค่ายภาษาอังกฤษข้างนอกแบบเข้าไปเย็นกลับ เพราะมันคงสนุก ตื่นเต้นที่ได้เรียนนอกสถานที่บ้าง เหมือนเด็กได้ไปเที่ยวกับเพื่อน แต่เป็นการเรียนรู้ฝึกความกล้า...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...อยากให้ครูเขาจัดกิจกรรมไปเข้าค่ายภาษาอังกฤษ 1,500 นี่เราจ่ายได้ อยากให้ไปบ่อย ๆ เทอมหนึ่งสักสองสามครั้งก็โอเคนะ ลูกจะได้มีโอกาสพูดภาษากับเขาบ้าง จะได้กล้าพูดกับคนต่างชาติ เพื่อโตมาได้ช่วยงานพ่อเขาบ้าง...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 2)

มิติด้านสภาพแวดล้อม

มิติด้านสภาพแวดล้อมเป็นมิติสุดท้ายที่แสดงถึงผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในระดับปานกลางและมีความต้องการในการสร้างและพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เป็นสังคมที่มีการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษให้มากยิ่งมากที่สุด โดยสถานศึกษาควรสร้างระบบการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกล้าที่จะฝึกสนทนาเป็นภาษาอังกฤษทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งกับครูไทยและครูต่างชาติ ทั้งกับเพื่อนและผู้ปกครองของเพื่อน เป็นต้น ดังทำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...เรียกว่าพอใจธรรมดาดีกว่า ให้คะแนน 3 เต็ม 5 แล้วกัน ถึงลูกเราเรียนดีแล้ว สอบได้ที่ 1 ที่ 2 เกรดเฉลี่ย 3.8 3.9 กว่า แต่อยากเห็นเขาพูดเป็นมากกว่านะ เขายังสื่อสารอะไรไม่ได้ สะกดคำได้แค่แปลไม่ออก คงต้องใช้เวลา เราเป็นผู้ปกครองก็อยากให้ครูเขาจัดการเรียนการสอนให้เข้มข้นขึ้น ให้เด็กกล้าพูด พูดถูก พูดผิด พูดไปเลย อยากให้เขาฝึกพูดที่โรงเรียนให้เยอะ...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 3)

นอกจากนี้ มิติด้านสภาพแวดล้อมยังรวมถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่บ้านของนักเรียน ซึ่งผู้ปกครองควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การเป็นต้นแบบที่ดีในการเรียนรู้ และการปลูกฝังค่านิยมการฝึกพูดภาษาอังกฤษอยู่เป็นประจำ โดยเริ่มต้นที่บ้านก่อน ดังทำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ว่า

“...เราต้องสร้างสิ่งแวดล้อมให้พร้อม พ่อแม่ต้องเป็น Idol ให้ลูกเรา ลูกเคารพเรา เราต้องสร้างตัวแบบให้เขา ฝึกพูดภาษาอังกฤษกับเขาทุกวัน ก่อนไปโรงเรียนและหลังไปโรงเรียน ถ้าเขาพูดผิด ก็อย่าไปหัวเราะเขาเขี่ยเด็ก เพราะเดี๋ยวเขาจะไม่กล้าพูดอีก ผิดก็แก้ไขให้ถูก เด็กจะเกิดแรงจูงใจแล้วเขาจะภูมิใจในตัวเองที่เขาพูดได้สื่อสารได้ สภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนสำคัญครับ...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

จึงสรุปได้ว่า มิติด้านสภาพแวดล้อมได้สะท้อนภาพรวมของผลการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ผู้ปกครองได้แสดงความพึงพอใจระดับหนึ่งกับสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษา ทั้งยังต้องการให้สถานศึกษาสร้างสังคมการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษที่ต่อเนื่องเพื่อเกิดการพัฒนาทักษะการพูดและการฟัง รวมถึงการให้ความสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่บ้าน การเป็นต้นแบบด้านภาษาที่จำเป็นของผู้ปกครอง และการให้คำนิยามการฝึกฝนภาษาที่สม่ำเสมอแก่นักเรียน

ตอนที่ 6 ประเด็นข้อค้นพบเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อการปรับตัวของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมในสนามศึกษา พบว่า มีข้อค้นพบเพิ่มเติมที่น่าสนใจเกี่ยวกับการปรับตัวของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด 8 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาทางเลือกกับการเสียโอกาสทางการศึกษา เป้าหมายของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ครูไทยเป็นฐาน อุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน ความเสี่ยงในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ความสามารถในการสื่อสารสองภาษาของครูต่างชาติ นวัตกรรมการศึกษา และความอยู่รอดขององค์กร

1. การศึกษาทางเลือกกับการเสียโอกาสทางการศึกษา

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้ริเริ่มจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษกับสถานศึกษาในสังกัดเป็นการจุดประเด็นคำถามแก่สังคมใน 2 ประเด็นหลักคือ การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเป็นทางเลือกหนึ่งทางการศึกษา หรือเป็นการเสียโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนที่ไม่สามารถสอบผ่านเข้าเรียนในห้องเรียนภาษาอังกฤษกันแน่ การจัดการศึกษาโดย อปท. นี้จึงถูกสังคมมองว่าไม่เป็นการเท่าเทียมกันด้านการศึกษา ซึ่งผู้บริหาร อปท. ได้ยอมรับว่าสามารถมีมุมมองได้ทั้งสองประเด็น ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...การจัดการเรียนการสอนสองภาษานี้ก็ขัดแย้งในตัวเหมือนกันนะ ที่เราทำได้เพราะเราพร้อมแล้วไง โจทย์แรกคือการจัดการศึกษาให้ทั่วถึง เราได้บรรลุข้อนั้นแล้ว เราจึงขยับมาโจทย์ข้อที่สองคือ การจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา ซึ่งเป็นการดูแลเด็กเพียงบางกลุ่ม เด็กที่ไม่ได้เรียนจะเสียโอกาสทางการศึกษาตรงนี้ไป แต่งบประมาณเรามีจำกัด ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว จำนวนเด็กกึ่งมักจะน้อยกว่า เพราะเรามีระบบคัดกรองเด็กก่อนเข้าเรียนสองภาษา เด็กที่เกินคือสอบ ไม่ผ่านก็ต้องคัดออก ซึ่งผู้ปกครองก็จะพูดว่า อปท. น่าจะดูแลเด็กทั้งระบบมากกว่า แต่ในความเป็นจริงนั้น เราคงไม่สามารถสร้างโอกาสทางการศึกษาด้านสองภาษานี้ให้ครอบคลุมได้ทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์...”

(รองนายกเทศมนตรี)

“...งบประมาณเขามีจำกัดนะ ถ้าเป็น โรงเรียนเทศบาลที่อื่นก็ต้องสอบคัดเลือกกัน แต่ที่นี่เขาจัดให้ทั้งหมด แต่ถ้าลูกเราไม่ได้เรียนก็เรียกว่าเสียโอกาสเหมือนกันนะ ไม่ได้เรียนเป็นภาษาอังกฤษ โตขึ้นจะยังสู้ใครเขาไม่ได้ บางคนเขาเลยมองว่า มันไม่ยุติธรรมกับเขา...” (ผู้ปกครองสถานศึกษา แห่งที่ 2)

2. เป้าหมายของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า มุมมองในระดับบริหารของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และผู้บริหารสถานศึกษา และมุมมองในระดับปฏิบัติการของครู ต่างมีทัศนะที่สอดคล้องกัน เกี่ยวกับเป้าหมายที่แท้จริงของการจัดการศึกษาว่า การศึกษาควรส่งเสริมคุณธรรมนำวิชาการ กล่าวคือ การศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างนักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมก่อนที่จะเป็นคนเก่ง ด้านวิชาการ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ปัจจุบันการศึกษาแบบสองภาษาที่เราจัดกันอยู่กำลังได้รับความนิยมจากคนในสังคม แต่ถ้ามองให้ลึกแล้ว โรงเรียนเทศบาลพวกนี้เป็นโรงเรียนวัดมาก่อน ใกล้ชิดกับวัดมาก่อน ที่นี่พอ นโยบายการศึกษาเปลี่ยน มันก็หักมุมจากความเป็นชุมชนท้องถิ่น ไปสู่เป้าหมายสากลมากขึ้น ผมมีความกังวลว่า เรากำลังหลงทางกันอยู่หรือเปล่า โดยสังเกตจากการเรียนการสอนวิชาด้านพุทธศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม นี่ในโรงเรียนปลูกฝังกันน้อยมาก น่าเป็นห่วงด้านนักเรียนจบออกไปแล้ว ไม่ได้ รับการปลูกฝังด้านศีลธรรม สังคมจะวุ่นวายมาก กลายเป็นเราสร้างคนเก่ง แต่ไม่สร้างคนดี การศึกษาแบบนี้จะเป็นการละเลยความรับผิดชอบต่อสังคมหรือเปล่า อันนี้ก็น่าคิดนะ น่าทบทวน ผมอยากให้มีการนำเอาหลักการด้านพุทธศาสนามาร่วมกันกับการเรียนการสอนไปด้วย ในขณะเดียวกันการศึกษา ต้องช่วยพัฒนาสังคมด้วย จะเอาตัวรอดแต่เราไม่ได้...” (ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

ส่วนครูในฐานะผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติโดยการจัดการเรียนการสอนได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับทัศนะของผู้บริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นว่า

“...พื้ก็เริ่มสงสัยแล้วเหมือนกันว่า ทิศทางเรานี้มันยัง ไรกันแน่ เรามากันถูกทางหรือเปล่า คคลงเป้าหมายการศึกษาของเรามุ่งสู่สากลจนลืมความเป็นไทยหรือเปล่า เพราะดูเราจะ ใกล้เคียงความเป็นไทย ความเป็นวิถีพุทธออกไปทุกที เป็นห่วงด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กนะ เพราะทุกวันนี้ นักเรียนขาดสมาธิ ระวังจะเยอะมาก ซึ่งต่างจากสมัยก่อนอย่างชัดเจนเลย นักเรียนพบครู ไม่ต้องให้ครูทักก่อน จะยกมือแสดงความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตน แต่เด็กสมัยนี้ ไม่มีสมาธิ ระวังจะเยอะมาก ครูต้องทวงถามตลอด พื้ก็มาสังเกตว่า มันเกี่ยวกับการศึกษาที่เราจัดให้เด็กกันทุกวันนี้หรือเปล่า เราลดชั่วโมงวิชาอื่นไปเพิ่มกับการเรียนเป็นภาษาอังกฤษมากเกินไปไหม เราปลูกฝังอะไรเขา ด้านศีลธรรม สิ่งดีงามกันบ้างหรือเปล่า เป้าหมายการศึกษาของเราคงกำลังเปลี่ยนไปแล้ว ซึ่งส่งผล ต่อความเป็นอยู่และวัฒนธรรมอันดีงามของเราด้วยนะ...” (ครูไทยสถานศึกษาแห่งที่ 2)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักจากสถานศึกษาทั้งสามแห่งได้แสดงทัศนะที่ตรงกันด้านการส่งเสริมคุณธรรมนำวิชาการว่า เป้าหมายทางการศึกษาคือการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผลผลิตที่ดีสู่สังคม การสอน นักเรียนจึงควรสอนและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมก่อนการสอนที่เน้นเนื้อหาสาระทางวิชาการ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ปรัชญาการศึกษาของที่นี่คือ เด็กต้องดีก่อนเก่ง ต้องรู้จักการทำดีก่อน เดี่ยวเก่งมันตามมาเอง แต่ถ้าเก่งแล้วกลับมามี มันยาก เพราะความรู้อย่างเดียวจะเอาตัวไม่รอด ธรรมะ คนดี กิฬาวินิชากร ความสำคัญตามลำดับเลย...” (ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...สังคมเราทุกวันนี้แก่งแย่งกัน เห็นแก่ตัว การศึกษากลายเป็นสอนให้คนเห็นแก่ตัวกัน ไม่ได้จรรโลงสังคม เราต้องสร้างค่านิยมการเน้นคุณธรรมแก่เด็ก ให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนต่อสังคมที่เขาอยู่ แล้วเราถึงค่อยสอดใส่ความรู้ให้เขาทีหลัง...” (กรรมการสถานศึกษาแห่งที่ 3)

“...อยากให้มีการสอนวิชาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เน้นหลักพุทธศาสนา ในชีวิตประจำวัน ไม่ควรลดวิชาที่จะสอนเด็กให้ดีก่อนเก่ง ทุกวันนี้สังคมเรามีปัญหามาก เอาเปรียบกัน ถ้าเด็กไม่ดีก่อนเก่ง จบ ไปจะ ไปก่อปัญหาให้สังคม...” (กรรมการสถานศึกษาแห่งที่ 2)

กล่าวโดยสรุป ประเด็นในข้อค้นพบเพิ่มเติมได้สะท้อนแง่มุมของการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่สำคัญจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่ในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ ผู้ผลการดำเนินงานอันเป็นการปรับตัวในภาพรวมของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

3. การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ครูไทยเป็นฐาน

ประเด็นการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ครูไทยเป็นฐานเป็นนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่วางแผนไว้ในระยะยาวโดยคาดหวังว่าครูไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถเรียนรู้ ผักผ่อน และพัฒนาตนเองเพื่อจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องว่าจ้างครูต่างชาติเพื่อทำการสอนในสถานศึกษาอีกต่อไป ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานต้นสังกัดสามารถประหยัดงบประมาณได้เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลบุคคลหนึ่งจะเรียนรู้และฝึกฝนทักษะด้านภาษาที่สองต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนาน มีความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จึงจะสามารถพัฒนาทักษะทั้งสี่ด้านคือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้อยู่ในระดับปฏิบัติการได้ แต่จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบัน ยังไม่มีการนำนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติอย่างชัดเจน กล่าวคือ ยังไม่มีการจัดการฝึกอบรมด้านภาษาที่เข้มข้นแก่ครูหรือการจัดให้ครูต่างชาติถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการสอนแก่ครูไทยอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงนี้ แต่กลับพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการลดงบประมาณการจ้างครูต่างชาติลง ส่งผลให้สถานศึกษาบางแห่งขาดครูต่างชาติสอนวิชาวิทยาศาสตร์และหรือวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งในอนาคตความไม่แน่นอนนี้อาจส่งผลให้ครูต่างชาติที่เหลืออยู่ต้องปรับตัวด้านการสอนในวิชาที่หลากหลายมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ทางเทศบาลเห็นว่า ครูไทยเองมีศักยภาพในการสอน จึงกำหนดนโยบายให้ครูต่างชาติถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาแก่ครูไทย ในอนาคตครูไทยจะสามารถปฏิบัติการสอนได้โดยที่เราไม่ต้องจ้างครูต่างชาติแล้ว มันก็จะช่วยภาครัฐประหยัดงบประมาณได้เยอะเลย...” (สมาชิกสภาเทศบาล)

อย่างไรก็ตาม ในอดีตได้มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษโดยใช้ครูไทยเป็นฐานในการสอน พบว่าไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากครูควรต้องใช้ระยะเวลาการฝึกฝนที่ยาวนานด้านภาษา จึงจะสามารถสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ ทั้งนี้ แม้ว่าสถานศึกษาจะตระหนักถึงผลการดำเนินงานในขั้นนี้ สถานศึกษายังต้องมีการเตรียมพร้อมในการพัฒนาครูกรณีเกิดปัญหาขาดแคลนครูต่างชาติทำการเรียนการสอน ครูไทยสามารถปฏิบัติงานแทนได้ในระดับหนึ่ง ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...การพัฒนาตรงนี้ เราต้องใช้ครูไทยเป็นฐานโดยหลักเลย เพราะจะเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะเมื่อเราขาดครูต่างชาติคนใดคนหนึ่งไป อย่างน้อยครูไทยของเราก็สอนเป็นภาษาอังกฤษได้...” (ผู้บริหารด้านวิชาการสถานศึกษาแห่งที่ 1)

สำหรับสถานศึกษาที่ไม่ได้รับงบประมาณจ้างครูต่างชาติในภาคเรียนที่สอง พบว่าสถานศึกษาเกิดความไม่แน่นอนทางการบริหารซึ่งมีการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดให้ครูไทยจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองไปก่อน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษไม่ต่อเนื่องเป็นระบบ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...เทอมที่สองนี้ที่โรงเรียนขาดครูต่างชาติไปแล้วหนึ่งคน เหลืออีกหนึ่งคนซึ่งเขาสอนภาษาอังกฤษเสริมอยู่ วิชาคณิตกับวิทยาศาสตร์ต้องพักไป ให้ครูไทยมาสอนแทน ซึ่งก็ไม่แน่ใจว่าครูต่างชาติอีกคนเขาจะสามารถสอนวิชาคณิตกับวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่เพราะเขาอาจจะไม่เชี่ยวชาญการสอนวิชาพวกนี้...” (ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งที่ 3)

4. การสื่อสารสองภาษาของครูต่างชาติ

ประเด็นข้อค้นพบด้านการปรับตัวของสถานศึกษาที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งคือการที่ครูต่างชาติสามารถสื่อสารได้ทั้งสองภาษา คือ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วยความชำนาญนั้น (Fluency in Thai and English Languages) จากการสังเกตพบว่า ครูต่างชาติที่มีคุณสมบัติข้อนี้จะได้เปรียบในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษกว่าครูที่สื่อสารได้เพียงภาษาอังกฤษอย่างเดียว หรือสามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยเพียงคำหรือวลีสั้น ๆ เช่นครูต่างชาติทั่วไป โดยเฉพาะด้านการสื่อสารในบทเรียนเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจและในการควบคุมจัดการห้องเรียน (Classroom Management) ทั้งนี้ ครูต่างชาติได้มีการจำกัดการสื่อสารเป็นภาษาไทยกับนักเรียนด้วย ดังการแสดงข้อคิดเห็นที่ว่า

“...I have been living in Thailand for at least six years so I have learned Thai language and become fluent in it compared to any other foreign teachers. I think it's a plus to my career because I can understand my students and can communicate with them both languages especially

when they have learning issues. If the class misbehaves like making noises, I can use my Thai to manage the class too. However, there are limits of speaking Thai with my students...” (ครูต่างชาติสอนวิชาภาษาอังกฤษสถานศึกษาแห่งที่ 3)

5. อุปสรรคในการพัฒนาการเรียนการสอน

เนื่องจากการทำงานของหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาเป็นหน่วยงานราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย การบริหารงานจึงเป็นแบบระบบราชการเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการดำเนินงานจึงมีความล่าช้าและไม่ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน อาทิ การเบิกจ่ายเพื่อการศึกษาหรือการของบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียน การดำเนินงานจึงขาดความต่อเนื่องและมีลักษณะของการทำไปหยุดไปภายใต้เงื่อนไขของการรอการอนุมัติงบประมาณจากส่วนกลาง เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...อุปสรรคอย่างหนึ่งเลยคือ การดำเนินงานของระบบราชการที่มักจะล่าช้า ยิ่งเราขาดแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษา ยิ่งลำบาก คืองบอะไรก็ต้องรอ แล้วโรงเรียนมันรอเปิดเทอมก็ไม่ได้ เราก็ต้องเปิด แต่ไม่มีห้องเรียนให้เด็ก มันก็เลยเป็นแบบเรียนไปสร้างไป ก็เป็นปัญหาทางการศึกษาที่ทำลายของภาครัฐ เป็นปัญหาของกระทรวงฯ ไป...” (รองนายกเทศมนตรี)

ผลกระทบจากการรออนุมัติเงินสนับสนุนทางการศึกษายังกระทบต่อการเพิ่มจำนวนอัตราจ้างครูเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานศึกษาที่ไม่สามารถบริหารจัดการทางการเงินด้วยตนเองได้ กล่าวคือ ไม่สามารถเรียกเก็บอุดหนุนเพิ่มเติมจากผู้ปกครองได้เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจนไม่สามารถให้การสนับสนุนในส่วนนี้ได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...การเบิกจ่ายต้องใช้เวลาเยอะ เช่น การจ่ายอัตราจ้างของครูที่เพิ่มขึ้นนะ เป็นไปตามนโยบายของรัฐ โดยดูที่จำนวนนักเรียนเป็นสำคัญ แต่ก็เป็อุปสรรคสำคัญเลยทีเดียว เพราะบางโรงเรียนจะถูกดึงครูออกเรื่อยและเป็นโรงเรียนที่ยากจนด้วย ก็ลำบาก...” (สมาชิกสภาเทศบาล)

6. ความเสี่ยงในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

ความเสี่ยงในการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเป็นประเด็นด้านความไม่แน่นอนในการจัดการศึกษา โดยความเสี่ยงในที่นี้คือการขาดสถานศึกษาในระดับสูงรองรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระบบการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษจากสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ส่งผลให้นักเรียนต้องแสวงหาสถานศึกษาใหม่ซึ่งอาจจะไม่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้การศึกษาของนักเรียนขาดความต่อเนื่องในการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ โดยทางหน่วยงานต้นสังกัดได้ตระหนักว่า การพัฒนาการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษนี้อาจกลายเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...มันเป็นปัญหาใหญ่เหมือนกันนะที่เราไม่มีสถานศึกษารองรับนักเรียนที่จบไป เขาต้องไปหาที่เรียนใหม่กันเอง สิ่งที่เราเรียนและพัฒนาด้านภาษามาตลอดห้าหกปีก็อาจจะต้องหยุดไป หน่วยงานก็มองว่า ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนอีก...” (กรรมการสถานศึกษาแห่งที่ 1)

“...เราก็กังวลนะว่า แล้วโรงเรียนจะมีสอนต่อไปจนถึงมัธยมหรือเปล่า เพราะถ้าจบป.6 แล้วเราต้องเปลี่ยนที่เรียนให้ลูกเรา ซึ่งดู ๆ ไปแล้วคงไม่มีการต่อให้ เพราะงบประมาณมาบ้างไม่มาบ้าง อาจจะเลิกหรือเปล่าในอนาคตก็ไม่รู้นะ...” (ผู้ปกครองสถานศึกษาแห่งที่ 1)

7. นวัตกรรมทางการศึกษา

จากการออกแบบสอบถามความคิดเห็นด้านแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของสถานศึกษาสู่คุณภาพการบริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในสังคมไทยโดยเน้นเงื่อนไขอยู่ที่ระดับการใช้ความรู้ เทคนิควิธีการสอน และเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ถ้ามันต้องดำเนินการสอนโดยใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี หรือเทคนิคความรู้อะไรใหม่ ๆ เข้ามาช่วยปรับปรุงก็อาจจะเรียกว่าเป็นนวัตกรรมได้นะ เพราะนวัตกรรมคือการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ทำให้มันดีขึ้น หรืออาจเป็นการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปได้...”

อย่างไรก็ตาม มีผู้ทรงคุณวุฒิบางคนยังไม่เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษนี้ ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาของสังคมไทย แต่เชื่อว่าเป็นแนวทางการศึกษาแบบใหม่เท่านั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ผมคิดว่า มันยังไม่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาซะทีเดียว เพราะมันต้องใช้เวลาในการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลที่ประจักษ์มากกว่านี้ แต่ใช่ มันเป็นการศึกษาแนวใหม่ เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งของบ้านเรา...”

จากทัศนะด้านนวัตกรรมการศึกษาดังกล่าวของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความสอดคล้องกับทัศนะของครู ดังนี้

“...ที่ว่า มันยังไม่จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษานะ มันต้องลึกซึ้งกว่านี้ นี่ยังทำกันแบบพื้น ๆ มาก บางครั้งยังประเมินผลไม่ตรงกับความจริง เราต้องยอมรับนะ ถ้าจะว่าตาม พรบ. การศึกษาฯ ที่ว่า ให้เด็กพูดได้ ให้สนทนาในชีวิตประจำวันได้ ตอนนี้อย่างขัดแย้งกันมาก เพราะวิชาที่เด็กเรียนเป็นวิทย์ เป็นคณิต มันจะไปใช้ได้อย่างไรในชีวิตประจำวันนะ ถ้าเป็นพวกการทำงานอาชีพยังว่าไปอย่าง...” (ครูสถานศึกษาแห่งที่ 2)

“...คงไม่ใช่嘛 นวัตกรรมมันน่าจะจับต้องและพัฒนาได้มากกว่านี้ เป็นพวกสื่อที่ได้รับการพัฒนาแล้วเป็นขั้นเป็นตอนมากกว่า อันนี้ยังไม่ถึงเลย ปัญหายังมีอยู่เยอะ งบประมาณยังชักเข้าชักออกอยู่เลย ยังไม่น่าจะถึงขั้นนวัตกรรมนะ...” (ครูสถานศึกษาแห่งที่ 3)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ในส่วนที่มีความคิดเห็นตรงกันด้านนวัตกรรมการศึกษาคือการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่ต้องใช้เวลาจนเกิดผลการดำเนินงานที่ประจักษ์ได้

8. ความอยู่รอดขององค์กร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิบางคนได้แสดงความคิดเห็นว่า ประเด็นความอยู่รอดขององค์กรไม่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่สังกัดหน่วยงานภาครัฐ เช่น สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เนื่องจากอยู่ภายใต้การปกครองดูแลและสนับสนุนของภาครัฐ ไม่ได้ตกอยู่ในสถานะของการดำเนินงานที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนภายใต้สถานะการแข่งขันภายนอกสถานศึกษา สถานศึกษาสังกัด อปท. อาจไม่จำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษก็สามารถดำเนินการอยู่รอดได้ด้วยการสนับสนุนของภาครัฐ ซึ่งต่างกับสถานศึกษาเอกชนที่ได้รับแรงผลักดันจากสภาพแวดล้อมภายนอกให้ต้องมีการต่อสู้แข่งขันจึงต้องมีการปรับตัวและนำเสนอการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...ความอยู่รอดขององค์กรน่าจะยังไม่ใช่นะ ยังไม่ค่อยเกี่ยวกันเท่าไร โอเค ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชนต้องปรับแน่นอน เอกชนต้องจัด EP (English Program) แต่ อปท. ไม่จำเป็นต้องก้าวไปสู่ระบบ EP ก็ได้ เพราะเป้าหมายการศึกษาท้องถิ่นเพื่อบริการคนในชุมชนเป็นหลัก ยังไงโรงเรียนก็ไปรอดอยู่แล้ว รัฐมีการดูแล...”